
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Torres Pla, Laia; Puigvert Planagumà, Gemma, dir. Ruta Gerió : una passejada mitològica per la ciutat de Girona. 2019-06-12. (1139 Grau en Humanitats)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/211530>

under the terms of the license

RUTA GERIÓ:

una passejada mitològica per la ciutat de Girona

Laia Torres Pla
Treball de Fi d'Estudis
Tutora: Gemma Puigvert
Grau d'Humanitats
Curs 2018 – 2019

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

«Transfigurada ciutat
on enfondir les mirades,
els records i les follies
dins de la irrealitat.

Desdibuixada ciutat,
tan grisa sota la boira,
com un fantasma de pedra
que es fon en la immensitat.

Pot ser un mite, una llegenda...
ciutat creada en el somni
d'un univers d'harmonies
on cercar la llibertat!»

Girona, la ciutat submergida, Margarita Colom

Agraïments

A la Dra. Gemma Puigvert Planagumà, tutora del Treball de Fi d'Estudis, pel seu suport, per la confiança i per ser la meva guia en aquesta *Odissea*.

Al Prof. Lluís Lucero Comas, de la Càtedra Maria Àngels Anglada, i a la Dra. Mariàngela Vilallonga Vives, actual consellera de Cultura de la Generalitat de Catalunya, per transmetre'm tot el seu coneixement dels carrers de Girona i aconsellar-me a buscar elements en localitzacions que desconeixia.

A la Fal·lera Gironina, per la seva col·laboració en el projecte.

A l'oficina de turisme i als museus inclosos dins de la ruta, per deixar submergir-m'hi i col·laborar per trobar tots els elements que existeixen.

A la meva família i amistats, pel seu suport. A la Dolors Pla Leon, professora de filosofia i inspiradora, per ajudar-me a veure els carrers de Girona des d'una nova perspectiva.

Resum

La primera explicació documentada de Gerió (personatge mitològic de tres caps) com a fundador de la ciutat de Girona la trobem a l'obra *Paralipomenon Hispaniae* del cardenal Joan Margarit i Pau de l'any 1484. Des de llavors, aquesta explicació ha passat a formar part de la tradició oral i de la vida quotidiana dels habitants del municipi. Malgrat no poder establir aquesta vinculació amb restes d'elements clàssics que ho puguin verificar, aquest fet s'evidencia amb la presència actual als carrers de Girona del personatge mitològic. A partir d'aquest, després d'una cerca exhaustiva i una planificació prèvia, s'ha creat una ruta de turisme cultural que estableix un recorregut pels carrers de la ciutat a través de tots els elements relacionats amb la mitologia grecollatina que existeixen. Aquest itinerari inclou elements clàssics, d'època medieval i contemporanis. La ruta se submergeix pels carrers del municipi i s'ha complementat amb cites literàries referents a cada element mitològic concret. A més, s'ha creat un mapa, un itinerari autoguiat imprès i una aplicació per a dispositius mòbils per a seguir la ruta lliurement.

Paraules clau: Gerió; Girona; mitologia; fundació, ruta; itinerari; turisme; cultura; planificació; aplicació per a dispositius mòbils; mapa; localització; itinerari autoguiat.

Abstract

The first documented explanation of Geryon (a mythological character of three heads) as founder of the city of Girona is found in the work *Paralipomenon Hispaniae* by Cardinal Joan Margarit i Pau in 1484. Since then, this explanation has become part of the oral tradition and daily life of the inhabitants of this municipality. In spite of not being able to establish this connection with remains of classic elements that may verify it, this fact is evidenced by the current presence in the streets of Girona of the aforementioned mythological character. Following an exhaustive search and planning, a tourist tour has been created. Visitors are guided through all the existing elements in the streets of the city which are related to Greco-Roman mythology. Along the itinerary one encounters classic elements from medieval and contemporary times. The tour is an immersion to the streets of Girona, and has been complemented with literary citations referring to each specific mythological element. In addition, a map, a booklet and an application for smartphones have been created for visitors to do the tour independently.

Keywords: Geryon; Girona; mythology; route; itinerary; tourism; culture; planning; app, map, self-guided itinerary.

Índex

1. Introducció	7
2. Objectius	8
3. Metodologia	9
4. L'origen del nom de Girona	10
4.1 <i>El mite de Gerió</i>	10
4.2 <i>La localització de l'Illa Erítia</i>	12
4.3 <i>Gerió i Girona: l'explicació del topònim</i>	13
5. La mitologia a la ciutat de Girona en l'actualitat	15
5.1 <i>Gerió en l'actualitat</i>	15
5.2 <i>Llistat d'elements de la mitologia clàssica a Girona</i>	17
5.3 <i>Elements que no s'inclouen</i>	19
6. Ruta turística i cultural	20
6.1 <i>Planificació de la ruta</i>	20
6.1.1. <i>Aspectes valorats en la planificació de la ruta</i>	20
6.1.2 <i>Matriu DAFO de la ruta</i>	25
6.2 <i>Producció de la ruta</i>	26
6.2.1 <i>Aspectes valorats en la producció de la ruta</i>	26
6.2.2 <i>Mapa</i>	27
6.2.3 <i>Itinerari autoguiat imprès</i>	29
6.2.4 <i>Aplicació per a dispositius mòbils</i>	29
6.3. <i>La ruta desenvolupada</i>	30
7. Conclusions	42
8. Bibliografia i bibliografia digital	47
ANNEXOS	I
1. <i>Fitxes tècniques de les obres amb elements mitològics de la ciutat de Girona</i>	II
2. <i>Il·lustracions de Carles Vivó</i>	XXI
3. <i>Itinerari autoguiat en format imprès</i>	XXII
4. <i>Mostra de l'aplicació per a dispositius mòbils</i>	XXXV

1. Introducció

Amb el treball de *Ruta Gerió: una passejada mitològica per la ciutat de Girona* ens proposem fer un viatge que ens porti directament a la *Gerunda* i la *Kerunta* originals a través de la immersió en els actuals carrers de la ciutat de Girona.

Convèncer-me a mi mateixa a l'hora d'escollir el tema de la recerca final de la carrera no ha estat una decisió senzilla ni ràpida. Ans al contrari, tenia tantes opcions atractives que no em deixaven veure el camí que havia de seguir. En un principi em vaig plantejar fer una anàlisi bibliogràfica sobre les col·lectivitats a Catalunya durant la Segona República; una altra proposta era fer un estudi sobre les tonalitats de la veu utilitzades en els discursos. Evidentment, com altres vegades m'ha passat (deu ser simptomàtic de la meva curiositat per al coneixement i el motiu pel qual estudio Humanitats), eren idees molt allunyades les unes de les altres però totes molt interessants i engrescadores per a mi.

Malgrat tot, el món clàssic sempre m'ha semblat apassionant; de petita dedicava hores i hores a escoltar les històries, segurament ensucrades, provinents dels mites grecs i llatins. Més endavant, quan l'escolarització secundària i el batxillerat m'ho van permetre, no vaig dubtar a endinsar-me en aquest món. La tria de la carrera d'Humanitats no em va allunyar d'aquesta passió, més aviat m'ha ajudat a tenir-ne una visió molt més rica, àmplia i completa.

Per altra banda, la meva vinculació amb la ciutat de Girona va ser un altre detonant clar per a escollir el tema que proposo. El fet d'haver viscut sempre molt a prop de Girona ha fet que hagi crescut allà i que la ciutat hagi acabat esdevenint un espai de confort per a mi, pràcticament com si fos una «segona llar». Però, a més a més, sempre m'ha interessat molt la gran font de cultura que ofereix la ciutat en si mateixa. Recórrer el Barri Vell és entrar en un altre món des de la meva perspectiva. Amb aquest treball em proposo crear aquesta mateixa sensació però fent que aquest món pugui ser també el clàssic.

Espero i desitjo que aquesta recerca reflecteixi el meu apropament al món de l'antiguitat, que tanta curiositat em provoca, i a la vegada proporcioni una perspectiva innovadora de la ciutat de Girona vista des de l'antiguitat.

2. Objectius

A priori, l'objectiu principal d'aquesta recerca és establir una guia basada en la presència de la mitologia grecollatina a la ciutat de Girona a través dels seus carrers, dels seus monuments i de tots els elements existents que hi estiguin relacionats, partint de la base de la fundació mitològica de la ciutat.

Però per a poder establir aquest objectiu prèviament es proposa trobar la resposta a una sèrie de preguntes que essencialment han de ser contestades abans de poder crear aquesta possible guia: Quin és l'origen de la ciutat de Girona? Hi ha alguna teoria acceptada amb un consens clar sobre el seu origen? Quina relació té la ciutat amb la mitologia clàssica? Qui va ser Geriò i on es trobava geogràficament segons el mite? Està relacionat amb el camí d'Hèracles?

Un cop s'hagi superat el repte de respondre-les, es podrà continuar amb la recerca i identificació de tots els elements que aconseguen que la mitologia clàssica continuï viva en l'actualitat.

Finalment, s'establirà la guia que haurà de tenir un objectiu educatiu, cultural i, fins i tot, turístic, ja que el meu propòsit és permetre que qualsevol persona pugui seguir les indicacions d'aquesta a manera de mapa per submergir-se en l'origen clàssic de Girona.

Per tant, la meua investigació pot anar destinada al camp de l'educació, especialment per a professors que vulguin mostrar la presència mitològica de la ciutat de Girona als seus alumnes. També pot ser utilitzada pels mateixos ciutadans gironins que estiguin interessats a conèixer millor els orígens de la seva ciutat. Per altra banda, també pot ser utilitzat per l'oficina de turisme de Girona com a possible ruta a oferir als turistes interessats.

3. Metodologia

El treball estarà estructurat en dues parts: una primera part bibliogràfica, fruit de la recerca, i una segona part pràctica, centrada en la realització de la guia.

Per a realitzar la primera part, es compta amb una recerca de totes les publicacions relatives a l'origen mitològic però també històric i arqueològic de la ciutat Girona. Per a poder fer una anàlisi exhaustiva sobre tota la informació documentada actualment, també es compta amb l'ajut de l'Ajuntament, l'oficina de turisme, el Museu d'Arqueologia i el Museu d'Història de Girona. Es parteix, doncs, de tota la documentació recopilada fins a l'actualitat.

La segona part del meu treball és la pròpia recerca a través dels carrers de la ciutat per trobar tots els elements relacionats amb la mitologia de Girona, partint dels noms de carrers fins a possibles escultures o monuments. Aquesta part es pot considerar la part més pràctica del treball perquè, encara que només és possible amb la bibliografia recopilada en el primer apartat, suposarà la creació de l'itinerari fruit de la meva pròpia investigació. Per a seleccionar els elements, el criteri seguit és la presència, ja sigui en el nom d'un carrer, en una obra d'art o fins i tot en el nom d'una empresa, d'algun element de la mitologia clàssica. No és necessari que sigui d'època clàssica, pot ser de creació recent però és essencial que contingui específicament un element mitològic clàssic.

Comencem, doncs, a endinsar-nos al misteriós origen mitològic de la ciutat de Girona.

4. L'origen del nom de Girona

4.1 El mite de Gerió

Per a realitzar aquesta recerca, el primer repte amb el qual ens trobem és el de conèixer l'origen del nom de la ciutat, Girona. Malgrat que no hi ha unanimitat entre els acadèmics, una de les versions més acceptades és la procedència del mite de Gerió. Així doncs, es fa necessari recopilar les fonts originals del mite per poder entendre el motiu pel qual els romans van imposar aquesta denominació durant la conquesta.

El personatge de Gerió forma part d'un mite que podem veure explicat per diversos autors de l'època clàssica. Una de les versions més concretes del mite és la de Pseudo-Apol·lodor a la *Biblioteca mitològica*:

«Com a desè treball li fou ordenat portar d'Eritia les vaques de Geríones. Eritia era una illa situada prop de l'Òcean, que avui s'anomena Garida. Hi habitava Geríones, fill de Crisàor i de Cal·lírooe, la filla d'Òcean; el seu cos era compost de tres homes units en un de sol pel ventre i dividit en tres a partir de les illades i de les cuixes. Posseïa unes vaques roges que tenien per bover Euritió i per guardià Ortros, el gos de dos caps nascut d'Equidna i de Tifó. Hèracles, tot viatjant a través d'Europa a la recerca de les vaques de Geríones, va passar de llarg molts indrets feréstecs, entrà a Líbia i, arribat a Tartessos, va erigir als confins d'Europa i Líbia, com a monument del seu pas, dues esteles acarades l'una amb l'altra. Com que durant el viatge se sentí abrasat pel sol, va armar el seu arc contra el déu; i aquest, admirat del seu valor, li donà una copa d'or, dins la qual va travessar l'Òcean. Arribat a Eritia, s'acampa al mon Abant. El gos, en veure'l, l'ataca; però ell el colpeja amb la clava i mata també el bover Euritió, que havia vingut en ajuda del gos. Menetes, que pasturava per aquella rodalia les vaques d'Hades, féu saber a Geríones el que havia passat. Aquest va aconseguir Hèracles que menava les vaques per la vora del riu Antemunt, encetà un combat amb ell i morí sota les seves fletxes. Hèracles posà les vaques a bord de la copa, va vessar Abdèria i va arribar a la Ligúria, on Alebió i Dèrcinos, fills de Posidó, intentaren robar-li les vaques; els matà i continuà a través de Tirrènia.»¹

¹ Pseudo-Apol·lodor, *Biblioteca mitològica*, II, 106-109. Traducció de Francesc J. Cuartero i Iborra.

Malgrat que aquesta sigui la versió més extensa, la font més antiga que podem consultar és la d'Hesíode a la *Teogonia*, on s'explica el mite dues vegades:

«Crisàor, per la seva banda, unit amb Cal·líroe, filla de l'Ocèan sorollós, va engendrar Geríon, un ésser amb tres caps. El va occir el fort Hèracles, prop de les seves ramades de bous de passos indecisos».²

«Cal·líroe, filla d'Ocèan, després d'unir-se amb Crisàor d'esperit valent, per obra d'Afrodita rica en or, va infantar un fill més fort que cap altre mortal, Geríon. El valent Hèracles va matar-los per causa dels bous de passos tortuosos, a Eritea envoltada del mar».³

Èsquil també en fa una menció breu a *Agamèmnon*:

«Clitemnestra: [...]

I hagués mort tants cops com rumors deien
un segon Gerió fóra amb tres cossos
– aquí, perquè de l'Hades jo no en parlo –
per vanar-se de tres túniques dades
a ell per la terra, cada cop per morir-se
distintament. Vivia abandonada».⁴

És, certament, interessant la descripció de Diodor de Sicília a la *Biblioteca històrica*, ja que no parla d'un personatge tricèfal, sinó de tres fills del rei Crisàor i, per tant, de tres persones diferents:

«Era, en efecto, público en toda la tierra habitada que Crisaor, que había recibido el nombre a causa de su riqueza, reinaba en toda Iberia y tenía tres hijos para combatir a su lado, que se distinguían tanto por su fuerza física como por su bravura en los enfrentamientos bélicos. [...] Navegando con su flota, hizo la travesía hasta Iberia, y encontró a los hijos de Crisaor, que habían acampado con tres grandes ejércitos, a cierta

² Hesíode, *Teogonia*, 287-294. Traducció de Joan Castellanos i Vila.

³ Hesíode, *Teogonia*, 979-983. Traducció de Joan Castellanos i Vila.

⁴ Èsquil, *Agamèmnon*, 869-874. Versió poètica de Manuel Balasch.

distancia uno de otro. Retó a todos los jefes a un combate singular, los mató y, tres adueñarse de Iberia, se llevó consigo la famosa vacada».⁵

4.2 La localització de l'Illa Erítia

Les diferents versions del mite, com hem pogut observar en els apartats anteriors, situen Gerió a l'illa Erítia. La localització de la llegendària pàtria del nostre personatge canvia segons la versió del mite que seguim.

La seva ubicació coincideix en les fonts en el fet de situar-se a l'occident més remot. Aquest fet també es veu amb les referències a la posta de sol, les quals relacionen el personatge amb el més enllà. Hem de tenir present que, per a les societats antigues, l'occident i la posta de sol representaven la fi del dia i, per tant, de la vida. És per aquest motiu que l'occident sempre s'ha relacionat amb el món dels morts i Hades. Així doncs, quan analitzem la representació de Gerió observem la vinculació que té respecte del déu de l'inframón i relacionat amb motius fúnebres (Palahí, Nolla i Vivó: 2007, p 16).

Si analitzem les diferents versions, veiem que cada cop es detalla amb més claredat. Estesícor d'Himera, l'any 560 aC, ens diu que l'illa estava situada a prop del riu Tartessos, per tant, a prop de la conca de l'actual Guadalquivir:

«... casi frontero de la ilustre
Erítia, en el antro de una peña,
Junto al ancha corriente, de raíces
de plata, del río Tartesos».⁶

En canvi, a la versió que ja coneixem de Pseudo-Apol·lodor, l'autor afirma que es trobava concretament a l'actual Cadis (Gadir):

«El desè treball d'Hèraclès fou portar d'Erítia les vaques de Gerió. Erítia, ara anomenada Gadir, era una illa situada prop de l'Oceà»⁷.

⁵ Diodor de Sicília, *Biblioteca Històrica*, IV, 17 i 18. Traducció de *Juan José Torres Esbarranch*.

⁶ Estesícor d'Himera, *Gerioneida*, 180. Traducció de Juan Ferraté.

De la mateixa manera, Ferecides (frag. 18b) havia situat l'illa a la mateixa ciutat, Cadis. Heròdot (IV 8,2), Estrabó (III 2, 11), Dionís Periegetes (453 ss) i Licòfron (652), en canvi, l'havien situat en una illa propera a la mateixa ciutat (Cuartero i Iborra: 2012, p 92). Així doncs, dins de la península Ibèrica en general s'ha considerat Gerió com a rei mític de Tartessos, situat al sud de l'actual Espanya.

Però hem d'entendre aquest personatge com a heroi «globalitzador», ja que és una suma de diverses divinitats occidentals amb característiques comunes. A la Gàl·lia se l'ha relacionat amb el déu Tauriscos i a Itàlia el podem trobar en diversos llocs: un oracle de Gerió a Pàdua; a Roma que es confon amb el lladre Cacus i a Sicília es coneix que hi va haver un culte a Gerió (Diodor de Sicília, IV, 24-3). Així doncs, el personatge de Gerió realment va ser l'aglutinació de diverses divinitats locals que, a causa de la triplicitat, es va acabar convertint en un sol personatge (Palahí, Nolla i Vivó: 2007, p 17).

Si tornem a la península Ibèrica i a la vinculació de Gerió amb Cadis, podem observar que la llegenda es va perpetuar amb la Via Heràclia, la qual arribava a l'actual Itàlia i que posteriorment es va conèixer com a Via Augusta. Aquest fet és important ja que aquesta via passava per Girona. Per tant, després d'analitzar les fonts originals, es pot establir una relació entre el personatge d'Hèrcules i de Gerió. Malgrat tot, la relació del nom de la ciutat de Girona amb la Via Hèraclia només és una suposició, ja que no existeix informació documentada referent al tema.

4.3 Gerió i Girona: l'explicació del topònim

Es parteix, doncs, de la base que la versió més acceptada de l'origen del nom de Girona és la procedència del mite de Gerió. La primera vegada que es troba documentada aquesta afirmació és al *Paralipomenon Hispaniae* del cardenal Joan Margarit i Pau, bisbe de Girona, obra acabada l'any 1484 però publicada a finals del segle XVI:

«Doncs bé, entre aquestes que pertanyen a temps més recents, anteriors a l'arribada d'Hèrcules, anomenaré primerament la nostra ciutat de Girona. De fet, fundà aquesta ciutat Gerión, fill de Crisàor i rei d'Hispania, el qual fou mort pel mateix Hèrcules. I s'a-

⁷ Pseudo-Apol·lodor, *Biblioteca mitològica*, II, 106-109. Traducció de Francesc J. Cuartero i Iborra.

nomena Gerunda de Gerión i del riu Unda, el qual flueix pel mig de la ciutat. Efectivament, és una clara certesa que les ciutats han rebut el nom ja sigui dels seus fundadors, ja sigui dels rius que les banyen; així Babilonia prové de Belos, Nínive de Ninus, Roma de Ròmul, Constantinoble de Constantí, i així la majoria de ciutats de la terra». (Vilallonga i Ferrer, 2001: p 307)

Com es pot apreciar, no existeix cap font documentada d'origen romà o anterior que expliqui realment per què es va decidir posar aquest nom. Aquesta és la primera referència etimològica del nom de la ciutat i va tenir acceptació fins al segle XIX, quan els orígens mítics ja només es consideraven rondalles per explicar vora el foc. (Palahí, Nolla i Vivó: 2007, p 27)

Una altra referència que necessàriament hem d'afegir en aquest apartat és l'aportació de Mossèn Jacint Verdaguer a *L'Atlàntida*, ja que va ajuntar el mite de Geriό amb el de Pirene⁸ i des de llavors els dos mites han quedat fusionats en la cultura popular dels habitants de Girona. En aquest obra veiem com Geriό, que gairebé era el rei d'Ibèria, anava darrere Pirene ja que era la veritable reina del territori, i per això la volia matar per treure-li el poder. En veure que no aconseguia atrapar-la, va decidir cremar el terreny on ella estava situada. Llavors va aparèixer Hèracles (sempre relacionat tant amb Pirene com en Geriό), que havia vist el fum, i va intentar salvar Pirene d'entre les flames, però no ho va aconseguir i, ple de ràbia, va decidir matar Geriό. Finalment va construir un mausoleu en memòria de Pirene i, d'aquí, prové el nom dels Pirineus. A continuació se citen uns versos que mostren el que s'ha explicat:

«A l'ombra de sos tarongers, que enciseres me semblaren les hespèrides, amor de l'antigua Grècia, que feren sospirar tan dolçament les lires de sos poetes! Que esgarrifós lo Pirineu entre les flames, però que temptadores i belles les ones d'or i plata que de ses foses entranyes regalaren! Que gran Hèrcules allargant amb lo sepulcre de Pirene la cordillera a què ha dat nom, batent a colps de clava los gegants de la Crau en la Provença, atuint a Geriό i al líbic Anteu, esparverant les harpies i gorgones, i, en son darrer treball, esportellant la muntanya de Calpe, tanca del Mediterrani, i abocant-lo com un riu en la veïna Atlàntida, aqueix pont llevadís que Déu trencà per incomunicar

⁸ Personatge mitològic el qual dona nom als Pirineus. Originàriament ja hi havia hagut relació entre els dos mites, però Jacint Verdaguer els va unir com si fossin part del mateix.

en èpoques de corrupció los mons, tornats a unir en lo més hermós dels sefles moderns pels titànics braços de Colon!» (Verdaguer: 2002, v. 40-52)

A més, Jacint Verdaguer va atribuir a Gerió, a part dels famosos i clàssics tres caps, un *odioble* caràcter que també s'ha transmès en les següents representacions del personatge:

Mes, sola jo restant-li de sa real nissaga,
a Espanya ve, com a arbre caigut un llenyater,
Gerió de tres testes, dels monstres lleigs que amaga
l'assoleiada Líbia, lo més odible i fer. (Verdaguer: 2002, v. 209-212)

Per a aprofundir en l'imaginari de la població, Carles Vivó, un dels protagonistes de la vida cultural de Girona a mitjans del segle XX, va fer una sèrie d'il·lustracions que mostraven el que suposadament imaginava la població quan escoltava, a través de la tradició oral, el mite de Gerió. Als annexos s'exposen dos exemples d'aquestes il·lustracions.

5. La mitologia a la ciutat de Girona en l'actualitat

5.1 Gerió en l'actualitat

Un cop hem analitzat el mite de Gerió i la seva relació amb la ciutat de Girona, cal començar amb la recerca de les restes de la mitologia clàssica a l'actualitat dels carrers de Girona i, sense cap dubte, és necessari començar cercant el personatge de Gerió.

La recerca d'aquest personatge en els carrers de Girona ha estat molt més complicada del que es podria esperar. Pel que fa a representacions o elements clàssics que es puguin trobar avui en dia referents a Gerió, sembla que el pas de temps ha decidit fer la seva pròpia *damnatio memoriae*.

L'únic element clàssic que podríem destacar de la figura de Gerió és el monument de Malla, però no es va trobar a la ciutat de Girona, sinó a l'església de Sant Vicenç de Malla, a Osona, l'any 1985. Representa una escena d'Hèracles lluitant contra Nessos però, a sota, hi ha una figura. Aquesta, sens cap mena de dubte, és Gerió, que apareix agenollat en el terra i vestit amb pells. És fàcil reconèixer-lo pel seu triple rostre. En aquest cas, Gerió representaria una divinitat infernal indígena, més que no pas el

monstre del mite. Així doncs, aquesta és l'única representació coneguda fins el moment de Gerió a les terres catalanes, però alhora demostra que era un personatge conegut en el territori. (Palahí, Nolla i Vivó: 2007, p 21-22)

Però el fet de no existir cap element d'època clàssica a la ciutat de Girona respecte a aquest personatge mitològic clarament no ha suposat l'oblit de Gerió, ja que si es fa una recerca dels elements creats en el present, s'evidencia que en la cultura quotidiana dels habitants és un personatge molt present.

Aquest fet es demostra, per exemple, per l'existència d'un diari anomenat *El Gerió Digital*⁹ (un diari que forma part del diari digital *La República*), que se centra en totes les comarques (amb un apartat per a cadascuna) de la província de Girona. També existeix l'empresa anomenada Gerió, situada a Sant Julià de Llor i Bonmatí (Girona), que es dedica a fer bombons i l·laminadures¹⁰, i el Cor Geriona, vinculat a l'Escola Municipal de Música de Girona¹¹.

Per altra banda, havia existit un tren turístic entre els anys 2006 i 2007 que duia per nom "tren Gerió" i que feia la funció que va fer posteriorment el Tren Girona City Tour (actualment l'oficina de turisme ja no ofereix aquest servei). Aquesta ruta no estava realment vinculada al personatge mitològic perquè feia un recorregut pels llocs més turístics de la ciutat, sense tenir en compte cap aspecte mitològic, però el fet que s'utilitzés aquest nom també és significatiu.

L'element que millor demostra la importància que té aquest personatge en l'actualitat és Gerió, el gegant de tres caps i sis braços, de la Fal·lera Gironina, la colla gegantera de la ciutat. Els elements que l'identifiquen són la llança, l'escut, la paleta, el compàs i el bastó. Gerió va ser estrenat a la plaça del Vi l'any 2001 i és el gegant més gros de Catalunya.

A cada cap se li associa un caràcter diferent. El guerrer està enfadat, porta l'escut i la llança i es relaciona amb el moment del combat amb Hèracles. El bover mira de reüll i

⁹ Aquest diari es pot trobar en el següent enllaç: <https://www.gerio.cat/> [Web consultada el 10 d'abril de 2019]

¹⁰ Aquesta empresa es pot trobar en el següent enllaç: <https://gerio.com/> [Consultada el 10 d'abril de 2019]

¹¹ Aquest cor es pot trobar en el següent enllaç: <https://www.corgeriona.cat/> [Consultada el 10 de juny de 2019]

porta el bastó i el puny alçat. Aquest caràcter està relacionat amb l'associació de Gerió amb els bous, els quals volia robar Hèracles com a part dels seus dotze treballs. Finalment, l'arquitecte, que somriu, representa el vessant de Gerió com a fundador de la ciutat. Com a peculiaritat, a diferència de les referències que s'han citat que parlen d'aquest mite, el gegant té quatre peus. Aquest gegant només es pot veure el dia de la inauguració de les Festes de Sant Narcís a Girona, concretament a la plaça del Vi.

5.2 Llistat d'elements de la mitologia clàssica a Girona

Un cop s'han pogut trobar tots els elements que queden avui en dia de Gerió a la ciutat, ja es pot ampliar la recerca per a buscar tots els elements de la mitologia clàssica que hi ha a Girona. Donada la diversitat d'elements i èpoques s'ha cregut necessari treballar sobre la següent taula que especifica el nom de cada element, si és d'origen clàssic, d'època medieval o contemporani, l'element mitològic que conté i el número de la fitxa tècnica amb el qual està associat i que es pot consultar a l'apartat 1 dels annexos d'aquest treball:

Nom	Cronologia	Element mitològic	Fitxa tècnica
Gegant Gerió	Contemporani: 2001	Gerió	Fitxa tècnica 1
Déu del llamp	Contemporani: 1991	Júpiter	Fitxa tècnica 2
Minerva	Contemporani: 1947	Minerva	Fitxa tècnica 3
El tors de Venus	Contemporani: 1918-1925	Venus	Fitxa tècnica 4
Sarcòfag de les Estacions	Clàssic: segle IV dC	Dues Victòries, dos genis alats, Selene i Endimió	Fitxa tècnica 5
Mosaic policrom	Clàssic: segle III dC	Ariadna i Teseu (possiblement)	Fitxa tècnica 6
Placa de bronze amb escenes	Clàssic: data concreta	Sabazi	Fitxa tècnica 7

al·legòriques al culte de déu Sabazi	desconeguda		
Llàntia amb la representació de Selene	Clàssic: segle I dC	Selene	Fitxa tècnica 8
Medalló ceràmic amb una escena de la Ilíada	Clàssic: 50 aC – 25 dC	Personatges de la Ilíada (no identificats)	Fitxa tècnica 9
Figura del déu Mercuri	Clàssic: I dC	Mercuri	Fitxa tècnica 10
Figura d'un Silè	Clàssic: 300-150 aC	Silè	Fitxa tècnica 11
Cap de Sàtir	Clàssic: I dC	Sàtir	Fitxa tècnica 12
Fragment de vas amb decoració	Clàssic: 225-175 aC	Triptòlem	Fitxa tècnica 13
Fragment de placa de ceràmica amb la figura d'Eros	Clàssic: 200-175 aC	Eros	Fitxa tècnica 14
Mosaic del Circ	Clàssic: III dC	Cíbele, Hèrcules Serapis (possiblement), Pallas Atena, Minerva o Roma (identificació poc clara)	Fitxa tècnica 15
Dues figures i un escut	Contemporani: 1966	Mercuri	Fitxa tècnica 16
Mercuri	Contemporani: 1985	Mercuri	Fitxa tècnica 17
Tapís de la Creació	Època medieval: Segle XI	Apol·lo/Hèlios cristianitzat	Fitxa tècnica 18

Sarcòfag del rapte de Prosèrpina	Clàssic: 250 dC	Prosèrpina, Plutó, Mercuri, Minerva, Ceres, Gorgona, Diana, gos Cèrber i una representació de l'alba (possiblement).	Fitxa tècnica 19
---	-----------------	--	------------------

5.3 Elements que no s'inclouen

A l'apartat anterior es poden veure els elements mitològics que s'han trobat i analitzat. Però dins del Museu d'Art de Girona s'ha pogut descobrir (amb la col·laboració del personal del museu) que en el dipòsit es troben quatre obres que es podrien incloure sense cap mena de dubte en el projecte si estiguessin exposades o si qualsevol persona pogués accedir a veure-les sense necessitar acreditació o reserva prèvia. Aquestes quatre obres són pintures, (no es coneix l'autor de les tres primeres). Les pintures són les següents:

- *Al·legoria de Neptú*. Primera meitat del segle XVII. Oli sobre coure: 68,5 × 86,5 cm. Número de registre 130.785. L'obra representa un paisatge natural amb un llac, diversos personatges no identificats excepte Neptú, el qual està sortint del llac.
- *El rapte de les Sabines*. Segles XVII-XVIII. Oli sobre tela: 95,5 × 131 cm. Número de registre: 130.799. És una representació del mite del rapte de les Sabines, el moment concret del rapte, amb moltes figures en moviment.
- *Júpiter*. Segona meitat del segle XIX. Oli sobre tela: 35,5 × 29 cm. Número de registre 130.872. És una representació de Júpiter poderós, amb una corona al cap i està aixecant el braç esquerre i a la mà hi té un llamp.
- *Ascani (Inici de la guerra del Laci)* de Frans Snyders. Cap al 1579-1657. Oli sobre tela: 123 × 323 cm. Número de registre: 130.541. És una representació de l'inici de la guerra del Laci amb molts personatges en moviment.

Des de l'organització d'aquesta recerca es recomana (i s'intentaria col·laborar amb el Museu d'Art de Girona per aconseguir-ho) que en el cas que es pogués fer realitat la ruta que s'explica més detalladament a l'apartat següent, s'habilités un espai dins del museu per a tenir-les exposades. El benefici seria doble: aquesta ruta seria més

completa i es podrien revalorar aquestes obres, les quals tenen un potencial que actualment no s'està valorant.

6. Ruta turística i cultural

6.1 Planificació de la ruta

Per a fer aquest apartat del treball, s'han seguit les directrius que es van facilitar des de l'assignatura de Geografia del Turisme, impartida per la Dra. Asunción Blanco.

Un itinerari turístic es podria definir com la forma més «natural» i lògica que té el turista o visitant de percebre les principals característiques del territori per on es desplaça. Dins de les tipologies dels itineraris, es poden establir dues formes principals (malgrat que realment només són dos extrems i hi ha una àmplia gamma de possibilitats intermèdies): les rutes i els circuits.

Les rutes són itineraris promoguts normalment per les administracions i es creen amb l'objectiu de donar a conèixer un territori en forma de visites de curta durada. Estan principalment orientades a un tipus de turisme individual que organitza per iniciativa pròpia el contingut del viatge com és l'allotjament, les visites o la restauració; en general es consideren itineraris «oberts». Els circuits, en canvi, estan organitzats per empreses turístiques i tenen tot el contingut del viatge prèviament estipulat i pactat, amb un preu tancat.

L'itinerari d'aquest projecte pretén ser una ruta, ja que, en primer lloc, es proposarà, un cop finalitzat, a l'Ajuntament de Girona i a l'oficina de turisme de la ciutat. A més, està pensada per ser de curta durada i per al turisme individual amb un contingut propi de viatge, per tant, independent de l'itinerari. De fet, malgrat ser una ruta pensada per a ser explicada per un guia, s'ha creat una ruta digital, que explicarem més endavant amb més deteniment i que, amb la instal·lació d'una aplicació gratuïta per a dispositius mòbils, es pot seguir lliurement amb tota la informació detallada.

6.1.1. Aspectes valorats en la planificació de la ruta

Per a crear aquesta ruta s'ha seguit un procés de planificació prèvia i elaboració posterior. Per a realitzar-ho, s'han valorat els aspectes següents:

Els atractius: aquest itinerari està associat al turisme cultural i, per tant, el nínxol de turistes als quals s'adreça és força concret però, alhora, acull totes les edats. És una ruta temàtica, ja que ja hi ha diverses rutes generals, promogudes per l'oficina de turisme, per a conèixer Girona.

També hi ha altres rutes temàtiques, com la ruta de La Casa Masó Literària o la ruta del Passeig de la Muralla. Fins i tot trobem rutes culturals amb similituds amb la que proposem nosaltres, com la Ruta de les llegendes de Girona o l'itinerari de la Gerunda Romana¹². Però, malgrat les semblances en la temàtica, realment proposen dues maneres d'acostar-nos al món antic des de dues perspectives molt diferents. La ruta que proposa aquesta recerca se centra en la cerca de les restes mitològiques que es troben a la ciutat però també busca els elements moderns referents a la mitologia clàssica que podem trobar en l'actualitat i ho fa a través del relat del fundador mitològic de la ciutat, Gerió. Això no obstant, la ruta de Gerunda Romana ofereix al visitant una visió de Girona des d'una perspectiva històrica i arqueològica.

Aquesta ruta és un itinerari temàtic ja que és un excel·lent pretext per fer una promoció conjunta de tot un territori. Per tant, no és incompatible amb l'oferta que ja existeix sinó que es complementa amb les altres.

Aquest itinerari temàtic s'adreça al «turista» interessat en la cultura principalment però inclou totes les edats possibles. Per aquest motiu, també seria una possibilitat oferir aquesta ruta a les escoles. En primer lloc, per la classe de narració amb la qual està escrit, ja que és de fàcil comprensió. Però també per a poder donar l'oportunitat als professors que ensenyen elements relacionats amb la història antiga, la cultura clàssica, història de l'art, el grec o el llatí, entre d'altres, per portar els seus alumnes a veure presencialment els elements que expliquen a les aules.

L'organització del transport: el transport és un aspecte que implica molts factors i condiona el cost que pot tenir la ruta, per això és tan important. El primer factor que ha de tenir en compte és l'accessibilitat. Necessàriament ha d'haver-hi vies que connectin els recursos inclosos a l'itinerari però a més que hi hagi un accés fàcil. La ruta

¹²Pedres de Girona. http://www.pedresdegirona.com/itinerari_roma.htm [Web consultada el 12 de febrer de 2019]

està planificada per a realitzar-se caminant. Té un potencial turístic elevat perquè es troba en una ciutat amb molt d'interès turístic gràcies al seu patrimoni. Però pel que fa a una accessibilitat igualitària per a tothom, ens trobem amb una contradicció difícil de solucionar ja que el Barri Vell de Girona, on es troba la major part d'elements seleccionats dins la ruta, està situat sobre un turó i, per tant, una persona de mobilitat reduïda, per exemple, tindria moltes dificultats per accedir a tots els llocs seleccionats. Si l'ajuntament, per contra, decidís col·laborar a fi que la ruta fos viable, hi hauria la possibilitat d'accedir amb vehicle a totes les parades de la ruta, ja que el trànsit, especialment el del Barri Vell, està molt regulat pel mateix ajuntament i podrien acceptar la circulació d'aquests vehicles en els casos en què fos requerit.

També s'haurien de tenir en compte els horaris en els quals es podria fer la visita. La major part dels elements seleccionats no requereixen un horari específic per a poder ser visitats ja que estan situats a peu de carrer. Per als casos del sarcòfag de Prosèrpina, el que es troba dins la basílica de Sant Feliu, el tapís de la Creació, que es troba al Museu-Tresor de la catedral o la part seleccionada que es troba dins del Museu d'Arqueologia de Catalunya-Girona i del Museu d'Història de Girona, ens veiem condicionats pels horaris d'admissió dels llocs respectius on s'exposen. Per aquest motiu, s'estableixen unes dates i horaris recomanats per a realitzar la visita, els quals puguin permetre l'entrada a tots els llocs¹³:

Des de l'octubre fins a l'abril la recomanació és fer la ruta de dimarts a dissabte des de les 10.30h fins com a màxim les 17.30h i els diumenges i festius des de les 10.30h fins les 13.30h, tenint sempre present que l'horari de missa de la basílica és a les 12.00h (el Museu-Tresor de la catedral no es veu afectat per la missa perquè té un accés independent).

Des del maig fins al setembre la recomanació és fer la ruta de dimarts a dissabte des de les 10.30h fins com a màxim a les 18.30h i els diumenges i festius des de les 10.30h fins

¹³ Informació en base a les dates i els horaris de les fonts següents:

Museu Arqueològic de Catalunya – Girona: <http://www.macgirona.cat/>

[Web consultada el 9 de març de 2019]

Museu d'Història de Girona: https://www.girona.cat/museuhistoria/cat/informacio_horaris.php

[Web consultada el 9 de març de 2019]

Església de Sant Feliu: <http://www.catedraldegirona.cat/ca/informacio/visites.aspx> [Web consultada el 9 de març de 2019]

les 13.30h, tenint sempre en compte l'horari de missa de la basílica, que és a les 12.00h. (el Museu-Tresor de la catedral no es veu afectat per la missa perquè té un accés independent).

No es recomana fer aquesta ruta els dies 1 i 6 de gener, el divendres sant, el 25 i el 26 de desembre. El dia 5 de gener només es recomana fer-la de 10.30h a 13.30h.

Un cop establerts aquests factors, també és important tenir en compte l'escala i la lògica territorial. L'escala territorial a la qual ens referim es redueix a la ciutat de Girona, de fet a unes zones concretes d'aquesta. Quan les rutes es fan a escala provincial o autonòmica, elements com els que es volen ressaltar en aquesta ruta, desapareixen. Així doncs, s'ha decidit limitar la recerca a escala municipal per a poder valorar aquests elements.

Però també es podria ampliar la recerca a nivell regional, aplegant tots els elements mitològics que es troben, per exemple, a la comarca del Gironès o fins i tot a la província de Girona. D'aquesta manera es podrien ressaltar tots els elements i la ruta adquiriria més importància perquè podria ajuntar patrimoni molt valorat que es pot trobar quan s'amplia l'escala. En aquest cas, però, la ruta requeriria molt més temps per a ser recorreguda.

Durada: en aquest cas l'allotjament i les pernотacions en principi no serien necessàries ja que la ruta només requeriria aproximadament unes dues hores.

Període de l'any recomanat: més enllà dels dies assenyalats amb la recomanació que no es realitzin visites, el període de l'any en el qual es faci la ruta no és important. Si la ruta s'ofereix a les escoles, per exemple, l'horari escolar serà rellevant però continuarà sent viable la seva combinació amb els horaris i les dates establerts. Per tant, l'estacionalitat no és un factor clau en aquest cas.

L'organització de la coordinació: arribat a aquest punt, la coordinació esdevé indispensable. Com que és un itinerari que transcorre per diferents entitats, com són els museus i una església, és necessari establir una coordinació d'esforços i actuacions per a poder dur a terme l'itinerari. Un dels aspectes sobre els quals és important estar d'acord és el del cost final. La ruta s'ofereix com un itinerari lliure que tothom pot realitzar, però per a accedir a tots els punts seleccionats es requereix pagar l'entrada de quatre

localitzacions: el Museu d'Història de Girona (4 euros – preu general), el Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona (4,50 euros – preu general) i el Museu-Tresor de la Catedral i la Basílica de Sant Feliu (7 euros – preu general, entrada als dos llocs). El cost total dels tres llocs és de 15,5 euros. Per tal de promocionar la ruta en els seus inicis, el preu que s'intentaria pactar amb les entitats i administracions seria de 12 euros el preu general.

El preu reduït es proposaria que fos de 8 euros per als col·lectius següents: les persones de 65 anys o més, pensionistes, les persones titulats del Carnet Jove, els estudiants amb carnet d'estudiant internacional, les persones amb carnet de família nombrosa o monoparental, grups de 10 o més persones amb reserva prèvia, amb el carnet GEiEG, les persones menors de 16 anys, les persones aturades, membres de l'ICOM o de l'ICOMOS degudament acreditats, membres de l'AMC acreditats, guies turístics acreditats, professors d'ensenyament reglat degudament acreditats, professionals de premsa acreditats, persones amb certificat de discapacitat (si requereixen acompanyant, aquest també tindrà l'entrada reduïda), grups d'estudiants del sistema educatiu de règim general, famílies d'acollida acreditades, membres de la Societat Catalana d'Arqueologia, estudiants de l'Escola Oficial d'Idiomes de Girona i ciutadans de Girona de 16 a 25 anys.

Aquesta tria s'ha fet a partir dels descomptes oferts en els dos museus als quals s'accedeix si es realitza l'itinerari.

6.1.2 Matriu DAFO de la ruta

FORTALESES	FEBLESES
No existeix cap recerca ni itinerari referent al tema.	Dificultat per accedir a la informació per la falta de bibliografia referent al tema.
No té estacionalitat, es pot visitar durant tot l'any.	Necessàriament ha de tenir un preu ja que entra dins de museus i esglésies on es requereix comprar entrada.
Itinerari obert a tots els públics i possible accés per a tothom i de fàcil comprensió sense ser especialistes. Pot oferir-se també a escoles.	Dificultat relativa per accedir a tots els punts de l'itinerari en cas, per exemple, de capacitat reduïda, si no s'avisava prèviament.
Es complementa amb els altres itineraris ja establerts a Girona.	És a nivell municipal però no regional.

OPORTUNITATS	AMENACES
La qualitat dels elements mitològics, tan d'època clàssica com dels últims anys, és excel·lent.	La quantitat d'elements mitològics trobats no és molt elevada.
Auge del turisme cultural i del turisme temàtic.	La quantitat de rutes temàtiques que ja existeixen a Girona.
El fàcil accés a través de transport públic i privat a la ciutat de Girona i, concretament, al Barri Vell.	Possibles dificultats de col·laboració amb les administracions públiques i eclesiàstiques.
La gran quantitat de patrimoni cultural i monumental que travessa l'itinerari.	Més interès del visitant o turista per altres elements culturals de Girona.

6.2 Producció de la ruta

6.2.1 Aspectes valorats en la producció de la ruta

Per a la producció de la ruta, s'han de tenir en compte una sèrie d'aspectes. En primer lloc, cal considerar les possibilitats d'intervencions sobre els recursos. Per a realitzar aquesta ruta, no caldria realment l'adaptació de cap recurs. Per exemple, no caldria posar rètols informatius, ja que el seguiment de la ruta seria via aplicació mòbil, informació impresa o a través d'un guia. Per altra banda, com ja hem comentat anteriorment, l'accessibilitat ja està més o menys regulada perquè es pot accedir amb cotxe (amb els previs permisos adients) a totes les zones que es visiten.

També cal veure si s'adequa l'oferta a les necessitats de la demanda. Actualment es disposa de poca informació respecte del personatge mitològic fundador de la ciutat i encara menys dels elements mitològics que podem trobar a la ciutat. Per tant, aquesta ruta és necessària per a poder informar als locals i als visitants sobre temes essencials per a entendre la realitat mitològica de la ciutat de Girona.

Seguint amb aquest fil, també cal tenir en compte la implicació de la població local. Aquesta ruta no només està pensada per a promocionar la ciutat, ans al contrari, aquest és un aspecte secundari. L'itinerari aposta per a la divulgació de la mitologia i les llegendes fundacionals de la ciutat; per tant, per tal que tothom qui la vulgui realment pugui adquirir nous coneixements i complementar-los amb els que ja tenia. Per aquest motiu, proporcionar als locals aquesta ruta és una de les prioritats, element que també es veu reflectit en el preu, ja que l'entrada és reduïda per als habitants del municipi.

Per altra banda, cal definir el nom i la imatge amb la qual es publicitarà l'itinerari. Després de diverses valoracions, es creu que el millor nom per a la ruta és Ruta Gerió: de la fundació mitològica de la ciutat de Girona a la mitologia dels seus carrers. Però que col·loquialment s'anomeni Ruta Gerió i que la segona part del títol esdevingui realment un subtítol, perquè d'aquesta manera és molt més simple, clara i capta ràpidament l'atenció del visitant.

Finalment, ha de ser possible l'assemblatge (ja s'ha comentat que es complementa amb l'oferta turística de la ciutat), la creació d'ofertes turístiques i s'ha de tenir un pla de promoció i de comercialització. En aquest cas es prioritza el pla de promoció per sobre dels altres dos punts que no interessin tant.

El pla de promoció consisteix en una sèrie de propostes. La primera, que ja s'ha comentat anteriorment, consistiria a promocionar la ruta a través de les escoles i de la televisió local, a les quals s'oferiria un preu més reduït. A més, no caldria adaptar gaire la ruta per les escoles, ja que el caràcter d'aquesta és divulgatiu i tothom pot entendre-la. Malgrat aquest fet, la ruta es recomanaria a partir dels 9-10 anys, perquè la falta absoluta de coneixement de la mitologia pot ser un impediment per al seguiment d'aquesta i s'ampliaria a ESO i Batxillerat.

Dins de la producció de la ruta, s'han creat diversos elements que s'expliquen en els subapartats següents.

6.2.2 Mapa

Per a seguir qualsevol ruta, un mapa sempre és indispensable. Per aquest motiu s'ha creat un mapa turístic i divulgatiu que assenyala totes les parades. Malgrat que només amb aquest mapa no es poden conèixer tots els detalls de la ruta, aquest es complementa a la perfecció amb els elements que comentarem en els subapartats següents: l'itinerari autoguiat imprès i l'aplicació per a dispositius mòbils.

Les figures són d'elaboració pròpia i per a fer el mapa s'ha fet servir la base que utilitza i ofereix públicament l'oficina de turisme de Girona.

<p>1. TORRE DEL TELEGRAF - LLAMP</p> 	<p>2. MUSEU D'ARQUEOLOGIA DE CATALUNYA - GIRONA</p> 	<p>3. BASILICA DE SANT FELIU</p> 	<p>4. CATEDRAL DE GIRONA</p> 	<p>5. MUSEU D'HISTÒRIA DE GIRONA</p>
				
<p>6. PLAÇA DEL VI</p> 	<p>7. CAMBRA DE COMERÇ DE GIRONA</p> 	<p>8. PLAÇA MARQUÈS DE CAMPS</p> 	<p>9. GENERALITAT SEU GIRONA</p> 	<p>Autors: Laila Torres Font: Elaboració pròpia Mapa: Base cartogràfica www.girona.cat/turisme/des/des/plaques_turisme_cat.pdf Data: 16/04/2019</p>

6.2.3 Itinerari autoguiat imprès

Per a completar la ruta, s'ha creat un itinerari autoguiat com si fos una publicació per a seguir l'itinerari cultural de manera autoguiada. En aquest itinerari autoguiat trobem tota l'explicació que es pot consultar en aquest cas a l'apartat 6.3 d'aquesta recerca.

Per a consultar aquest itinerari en el format real es pot consultar l'apartat 3 dels annexos. A més, s'ha imprès una còpia en el format de fullet per a poder observar quin seria el resultat final en el cas que es realitzés la ruta.

6.2.4 Aplicació per a dispositius mòbils

Actualment les TIC formen part de la vida quotidiana per a tothom. Per aquest motiu, només la creació d'un itinerari autoguiat informatiu i d'un mapa hagués estat un error perquè tot projecte s'ha d'adaptar al seu context. Així doncs, la idea inicial era oferir l'oportunitat a tothom que volgués seguir la ruta de poder-ho fer a partir de qualsevol dispositiu mòbil amb accés a internet.

Després d'analitzar les aplicacions que existeixen actualment, es va decidir utilitzar l'aplicació *Tripline*, gratuïta per a tothom i disponible per a dispositius Android i iOS. Per tant, qualsevol persona que disposi d'un mòbil, una tauleta o un ordinador pot accedir-hi sense haver de pagar, però l'única condició que es requereix és tenir connexió a internet.

Un cop s'accedeix a *Tripline*, només s'ha d'anar a *buscar* (representat amb una lupa) i escriure el nom de la ruta que és el següent: *Ruta Gerió: de la fundació mitològica de la ciutat a la mitologia dels seus carrers* (creat per l'usuari «laiatorrespla»). Si se selecciona aquesta ruta, es pot accedir a un mapa que segueix tots els punts seleccionats i a cada punt hi ha un apartat d'informació, la localització exacte, una imatge de l'element mitològic i informació addicional si és, per exemple, un museu, en aquest cas s'afegeix el número de telèfon i la pàgina web.

Per a mostrar la veracitat d'aquesta aplicació i la ruta, s'han adjuntat impressions de pantalla que mostren tota la informació que conté aquesta ruta a l'apartat 4 dels annexos. Per a més informació, es recomana descarregar l'aplicació i realitzar les instruccions anteriors.

6.3. La ruta desenvolupada

A continuació, es presenta la ruta explicada. Els següents apartats expliquen el recorregut que se segueix per a poder realitzar la ruta; està escrit de manera literària i divulgativa amb un fil argumental, que seria el que el guia aniria explicant i representant, i també és el que apareix en l'itinerari autoguiat que comentàvem anteriorment. Es recomana visionar l'itinerari autoguiat en format de fullet que està adjunt als annexos i l'imprès ja que consten de la mateixa informació però complementada amb imatges, la bibliografia i un mapa, per tant, és molt visual. Ha estat creat amb la intenció d'imitar el que seria una guia autoguiada publicada realment.

Presentació

Benvinguts, permeteu-me presentar-me: Sóc en Gerió, fill de Crisàor i Cal·líroe, el fundador de Girona.

Fa molts segles que s'explica als carrers de la ciutat la meva història. Les fonts antigues afirmaven que vaig morir en una lluita contra Hèracles perquè em volia robar la meva vacada. Però el cert és que encara estic viu i tot ho dec a la memòria dels gironins, els quals encara em recorden. Fins i tot van concedir-me l'honor de posar el meu nom a la ciutat, barrejant-lo amb el del riu, l'Onyar.

És fàcil reconèixer-me perquè tinc tres caps. Les històries que expliquen de mi han acabat atribuint una personalitat a cada cap: el Guerrero, perquè sempre se'm recorda per la gran lluita amb Hèracles, el Bover, per la vacada que vaig voler defensar, i l'Arquitecte, relacionada amb la fundació de la ciutat.

Així doncs, gràcies a la tradició oral, encara em podeu trobar pels carrers de Girona. Hi ha un diari que porta el meu nom; també hi ha un empresa de llaunades anomenada Gerió i fins i tot un gegant de la Fal·lera Gironina, del qual parlarem més endavant, amb el meu nom.

El meu objectiu és presentar-vos als meus companys mitològics. Estem repartits per tota la ciutat, amagats entre els carrers, els museus i les esglésies. Per això, em proposo avui ser el vostra guia en aquesta *Odissea*.

Per a iniciar aquest recorregut, comencem amb uns versos molt adients:

«Transfigurada ciutat

on enfondir les mirades,
els records i les follies
dins de la irrealitat.

Desdibuixada ciutat,
tan grisa sota la boira,
com un fantasma de pedra
que es fon en la immensitat.

Pot ser un mite, una llegenda...
ciutat creada en el somni
d'un univers d'harmonies
on cercar la llibertat!»

Girona, la ciutat submergida, Margarita Colom

1. El déu del llamp

Comencem situats al costat de les escales de la torre del Telègraf, també coneguda com a torre del Llamp, davant del *Déu del Llamp*, esculpit l'any 1991 per José Luis Plou.

Aquí trobem el meu primer company: el gran Júpiter, déu dels déus. Júpiter era el nom que li van atorgar els romans, però a l'antiga Grècia s'anomenava Zeus i, com veiem ens els següents versos, era el déu més poderós:

«Canto Zeus, el més gran i el més poderós d'entre els númens,
ell, que té la veu forta i que tot ho aconsegueix; i que amb Temis
que li seu al costat, fa els seus prudents determinis.

Salut, oh Zeus, de veu forta, déu ple de glòria i altíssim!»

Poema homèric XXIII, A Zeus [traducció de Manuel Balasch].

En el panteó romà, Júpiter és el deu per excel·lència. Apareix com la divinitat del cel, de la llum del dia, del temps atmosfèric, del llamp i del tro. En aquest cas, Júpiter està representat d'una manera sorprenent perquè el més normal és que porti el llamp que l'identifica, però, en honor als seus orígens aragonesos, l'autor va decidir representar la divinitat portant una *Pilarica*.

Ja que estem en aquesta localització, us convido a pujar per les escales i anar a dalt de tot de la torre, des d'on es poden veure unes magnífiques vistes de la meua ciutat. A més, des d'allà podem veure les restes de la meua torre, la torre de la Gironella. A continuació trobem uns versos que expliquen la vinculació que hi tinc:

«Salve, vetusta torre, que et diuen Gironella!
Antany fores un símbol d'excelsa fortitud.
Ningú no et sap l'origen i hom et cregué tan vella
com l'heroi Gerió, de mítica virtut.
Ets obra de romans, que et feren una anella
que enllacassis els murs d'un fort no mai retut.
Altres van ampliar-te fent-te una meravella
i arreu era citada ta altura i amplitud
fins que, cert jorn fatídic, al teu per sucumbiries
deixant els gironins de paor consternats.
Mes ben tost van refer-te i de nou resistiries
fortíssims enemics en setges i combats
fins que el gavatx, irat, traient foc i guspaires,
va esmicolar-te a trossos, desfets o decantats.»

Sonet recollit per l'arxiver gironí Jaume Marquès Casanovas.

2. Sant Pere de Galligants: Museu Arqueològic de Catalunya – Girona

Una ruta mitològica mai no és completa si no s'entra en els museus. I aquest és el primer en el qual tenim la sort d'entrar. Aquesta és la parada més important, perquè tot el museu és ple dels meus «companys». Per aquest mateix motiu, malgrat la quantitat d'obres que hi ha, només en senyalarem amb detall algunes. Comentem les meves dues preferides: el sarcòfag de les estacions i el mosaic policrom.

Al sarcòfag de les estacions trobem diversos personatges mitològics: la personificació de les quatre estacions, dos genis alats, dues petites Victòries, Selene i Endimió. Veurem, més endavant, que Selene serà un personatge que retrobarem, de la mateixa manera que també trobarem un altre sarcòfag.

El mite de Selene, la personificació de la Lluna, i Endimió, el seu amant, l'explica de manera molt resumida Pseudo-Apol·lodor en els següents versos:

«De Càlice i d'Aetli fou fill Endimió, el qui menà els eolis des de Tessàlia i fundà Èlida. Alguns diuen que havia estat engendrat per Zeus. Com que es distingia per la seva bellesa, Selene se n' enamorà, i Zeus li donà a triar el do que volgués; i ell tria dormir per sempre més, romanent immortal i lliure de vellesa».

Biblioteca I de Pseudo-Apol·lodor, llibre I, VII, 57

[traducció de Francesc J. Cuartero i Iborra].

El mosaic policrom és motiu de controvèrsia. Se sap que és una escena mitològica, però les dues figures no tenen una identificació clara. L'únic objecte que podem arribar a associar a algun mite és el que porta la figura masculina a la mà. Aquest objecte s'ha relacionat amb la torca de fil que va deixar Ariadna a Teseu perquè pogués sortir del laberint després del combat amb el Minotaure.

Pels que no coneguen el mite, heu de saber que Ariadna es va enamorar de Teseu quan va arribar a l'illa de Creta per a combatre el Minotaure, que estava situat dins del Laberint. Per tal de permetre-li trobar el camí de sortida després de matar el Minotaure, li va donar un fil perquè després pogués seguir el seu mateix rastre. Un cop Teseu ho va aconseguir, els amants van fugir de l'illa junts per escapar de la ira del pare d'Ariadna, Minos. Aquestes són les figures que destaquem, però a la sala de la col·lecció permanent de l'època romana trobem molts altres elements mitològics. En primer lloc, una placa de bronze amb escenes al·legòriques al culte del déu Sabazi.

Sabazi, fill de Zeus i Persèfone, era un deu frigi que s'associava amb Dionís (déu de la vinya, el vi i del deliri místic). A Sabazi se li atribuïa la idea de domesticar els bous; per això moltes vegades se'l representava amb banyes al front. El mite explica que Zeus s'havia unit a Persèfone després d'adoptar la forma d'una serp i així havien engendrat Sabazi. La representació que trobem a la placa, però, és difícil de reconèixer.

A continuació, trobem una llàntia amb representació de Selene. Ara que ja sabem el mite d'Endimió i Selene, és hora de centrar-nos en aquest darrer personatge. Selene, la Lluna, era una dona jove i bonica que recorria el cel muntada en un carro de plata tirat per dos cavalls. Més endavant ens trobarem el seu germà, Hèlios, el sol.

I un fragment de placa de ceràmica amb la figura d'Eros, el déu de l'amor. Una de les versions més acceptades explica que era fill d'Afrodita. A diferència de la imatge que sol ser més coneguda, la de la seva representació com un nen en aparença d'innocent, en aquest cas trobem Eros representat com un jove nu, que és com es representava en època clàssica.

També podem observar un medalló amb una escena de la *Iliada* però que no es pot identificar amb precisió i un fragment de vas amb decoració referent a Triptòlem, l'heroi d'Eleusis per excel·lència, molt lligat a Ceres, deessa maternal de la Terra, i al mite del rapte de Prosèrpina, que descobrirem més endavant.

Finalment, trobem un cap d'un sátir i una figura d'un silè, dos genis de la natura que es van incorporar al seguici de Dionís, i una figura del déu Mercuri, que coneixerem amb profunditat a la Cambra de Comerç.

3. Basílica de Sant Feliu

Les localitzacions relacionades amb altres religions com la cristiana no solen ser llocs on es puguin trobar gaires elements de la mitologia grecollatina. Però, en aquest cas, entrant a la basílica, ens adonarem que al fons hi ha vuit sarcòfags molt ben conservats i un d'ells és el sarcòfag pagà que representa el mite de Prosèrpina.

El mite de Prosèrpina, anomenada Persèfone en la mitologia grega, explica el motiu pel qual existeixen les estacions i el trobem resumit en la següent cita de Pseudo-Apol·lodor:

«Plutó s'enamorà de Persèfone i la raptà d'amagat amb l'ajuda de Zeus. Demèter, portant torxes, va recórrer la terra de nit i de dia, cercant-la. Assabentada pels hermionesos que Plutó l'havia raptada, irritada contra els déus deixà el cel i, sota l'aparença d'una dona, vingués a Eleusis. [...] Zeus va ordenar a Plutó de retornar Core, i Plutó, a fi que ella no romangués gaire temps al costat de la seva mare, li donà a menjar un gra de magrana. Ella no va preveure el que succeiria i se l'empassà. Com que Ascàlaf, fill d'Aqueront i de Gòrgira, havia testimonià contra ella, Demèter, a l'Hades, li posà al damunt una roca pesant; i Persèfone fou obligada a romandre un terç de cada any amb Plutó, la resta, en companyia dels déus».

[Traducció de Francesc J. Cuartero i Iborra].

El sarcòfag està dividit en tres escenes. Trobem Ceres sobre un carro buscant la seva filla a l'esquerra; el rapte de Prosèrpina per part de Plutó al centre, i el final del segrest guiat per Mercuri, a la dreta (amb el caduceu alat, les ales trencades, i el que s'ha identificat com una caixa). Hi ha trenta-una figures i entre aquestes s'ha pogut identificar, en primer lloc, un Júpiter alat, que presencia i permet el rapte. També Minerva, la qual coneixerem més detalladament més endavant i que porta un escut amb el cap de la Gorgona. Al seu costat, Diana, la deessa de la naturalesa salvatge, amb un vestit curt i d'arc, que intenta agafar Prosèrpina. Per altra banda, s'ha identificat el gos Cèrber, el famós gos que vigila les portes de l'inframón, i un amoret. Finalment, apareix una divinitat volant a l'extrem esquerre que podria ser una representació de l'alba. Però, tractant-se d'un sarcòfag, la divinitat volant podria ser, amb molta probabilitat, Psique ja que se sol representar amb unes ales de papallona, la qual cosa esdevé el signe de la immortalitat.

El motiu pel qual existeix aquest sarcòfag és perquè les classes adinerades de les ciutats romanes s'enterraven en mausoleus, torres sepulcralcs o sarcòfags i aquests es decoraven amb escenes mitològiques que tenien relació amb el món dels morts. És per aquest motiu que hem triat els versos següents:

«I com la llacuna Estígia,
jo voldria travessar
les teves tenebres líquides
camí de la immensitat!»

«Boires damunt l'Onyar», *Girona, la ciutat submergida*, Margarita Colom.

4. La catedral de Girona

Com ja intuïem en el cas anterior, encara que no és el més usual, podem trobar elements pagans a les esglésies. En aquest cas, el que trobem és una cristianització de l'element pagà.

Malgrat que es coneix com a Tapís de la Creació, realment és un brodat. És una gran font iconogràfica i representa Déu com a creador del Cosmos i de la Terra. Per un costat, trobem la importància de les constel·lacions d'Orió, un caçador gegant, i *Engonasin*-Hèrcules cristianitzades. Però l'element que més hem de ressaltar és a la

banda exterior lateral, on hi ha la representació del *Dies Solis*, una expressió que prové de l'antiguitat i es refereix al diumenge. Aquest element està representat per un home amb una corona de foc en una quadriga i aquest tipus de representació està molt vinculada a la tradició clàssica perquè era així com es representava el déu Hèlios i Apol·lo. Per tant, és un element clàssic cristianitzat.

Hèlios, moltes vegades confós amb Apol·lo, és el germà de la ja comentada Selene. Trobem un himne homèric dedicat a ell que el descriu:

«[...] El Sol, l'inlassable, que als númens perennes retira
i que il·lumina els homes i els déus que viuen per sempre,
dalt del seu carro. Els li lluen de forma terrible
sota el casc tot fet d'or, els seus raigs esplendents refulgeixen
en llur esclat i, des dels seus polsos, les galtes brillloses
que es destaquen del cap envolten un rostre ben gràcil
que s'albira de lluny. Sobre el cos una vesta molt bella
li llambreja i voleia a l'oreig; i els cavalls a les vares.
És llavors que aturant els seus cavalls i el seu carro
De jou daurat devers l'Oceà des del cel els envia».

Himne homèric al Sol, XXXI [traducció de Manuel Balasch].

Per a complementar aquesta parada, és molt adient afegir els següents versos de l'il·lustre escriptor gironí Narcís Comadira que també parlen del meu company:

«El carro alat del temps que ens sotragueja
I segueix el camí que l'ombra fa,
Mentre cap a orient, d'on venim, ja fosqueja
(i potser no veurem l'aurora de demà),
va creuant rius que lentament s'apaguen
i a voltes en segueix el curs discret,
sota arbredes on els records s'amaguen,
o travessa deserts d'amor desfet.
I ens va glaçant la sang mentre les rodes
Llisquen ardents per roderes d'oblit

I amb l'implacable afany d'un rei Herodes
Degolla il·lusions, cobert de Nit».

Enigma, Narcís Comadira.

5. Museu d'Història de Girona

La presència de la mitologia és habitual en els museus d'història, ja que per explicar la història grega i romana és essencial conèixer les creences d'aquests dos pobles. En aquest cas, trobem «la joia de la corona», especialment per les seves dimensions: el mosaic del circ.

Aquest mosaic, que es calcula que és del segle III dC, va ser trobat a la vil·la de Can Pau Birol, situada a l'actual col·legi Bell-lloc, i ha estat una gran font d'informació per aproximar-nos més a la Gerunda romana.

En el mosaic es representen quatre quadrigues en plena acció agrupades en registres. En aquesta representació s'ha identificat Cíbele, muntada sobre un lleó i figurada amb el cap cobert per un mantell i una corona mural. Cíbele és la «mare de tots els benaurats», segons Apol·loni de Rodes (*Argonàutiques* I, 1098) o la «mare dels déus», segons Ovidi (*Les Metamorfosis*, X, 686). És la personificació de la potència vegetativa. Generalment se la representa amb el cap coronat de torres, acompanyada de lleons sobre un carro tirat per aquests animals.

També s'hi ha pogut identificar un bòvid que podria ser Hèracles Serapis, el bou Apis o Zeus convertit en bou durant el rapte d'Europa. I finalment hi ha una figura que podria ser Minerva, Pal·las Atenea, de la qual parlarem a continuació, o una personificació de Roma.

6. Plaça del vi

Aquest és el punt en el qual, jo, Gerió, em trobo més com a casa. Aquí és on l'any 2001 la Fal·lera Gironina va representar per primera vegada el meu gegant. Quin honor!

És un gegant de sis braços i tres caps i, com ja he explicat, cada cap està representat amb una personalitat diferent: el guerrer, el bover i l'arquitecte. Els elements que m'identifiquen són la llança, l'escut, la paleta, el compàs i el bastó. A més, és el gegant més gros de tot Catalunya. No podria estar més content i orgullós!

El gegant està exposat al carrer Mas Abella, però només es pot visitar els divendres de 18h a 21h. Per aquest motiu, és millor venir a la Plaça del Vi i imaginar-se la plaça plena d'alegria mentre el gegant Gerió fa el ball del Mercat Africà, una peça musical d'extensió curta triada per la Fal·lera Gironina. Amb molta alegria puc afirmar, però, que pròximament el gegant Gerió tindrà el seu propi tema musical creat expressament per a ell.

També aprofito aquesta parada de la ruta per parlar de Girona i la seva vinculació amb la mitologia, ja que som a la plaça on hi ha l'ajuntament.

A qualsevol racó de Girona, especialment al barri vell, podem trobar mites i llegendes. Perdre's pels seus carrers sempre és un plaer; cada dia pots descobrir un edifici neoclàssic que no coneixies o una escultura mig amagada. I en aquests carrers la mitologia també hi ha estat present. Per exemple, hi va haver el centre cultural *Athenea*, un projecte cultural creat l'any 1913, molt innovador a l'època.

En aquest centre, que va romandre actiu fins l'any 1916, es van desenvolupar activitats com la conferència de Puig i Cadafalch sobre les ruïnes d'Empúries o la de Llorenç Riber sobre l'*Eneida*. Per tant, responia a l'almanac del noucentista de bona llei. L'*Athenea* va servir tant de temple com de local polivalent, des d'auditori a sala d'exposicions.

El dubte més lògic, llavors, és qui és Athenea? Bé, l'himne homèric dedicat a ella la descrivia així i explicava el seu naixement:

«Entono el cant a Pal·las Atena, la insigne deessa,
la d'ulls d'òliba, plena de seny i de cor indomable,
verge augusta, que empara ciutats, la més valerosa,
Tritogènia. Zeus prudent, tot sol de la seva
testa sagrada la va infantar, revestida amb les armes
de la guerra que refulgien d'or. S'astoraren
tots els déus quan van veure com eixia, abrivada,
de la testa immortal, davant de Zeus, l'egidífer;

Himne homèric a Atena, XXVIII [traducció de Manuel Balasch].

En el món romà, Atena es va identificar amb Minerva, nom d'origen sabí. De moment no dono més informació de Minerva perquè ens la trobarem a trobar, només si mirem amunt. Estigueu atents!

7. Cambra del comerç de Girona

En aquesta parada de l'itinerari, tenim dos elements importants. Imaginar de quin personatge mitològic parlarem en aquest punt és fàcil: del déu del comerç, Mercuri.

A la façana de l'edifici trobem un conjunt de relleus escultòrics de 1966, creat per Francesc Torres Monsó, anomenat *Dues figures i un escut*. La figura femenina representa la Indústria de manera estàtica i la figura masculina és una representació de la divinitat de comerç, Mercuri, de manera més dinàmica.

Si entrem a l'edifici, concretament al petit *hall*, podem observar a la dreta una obra molt diferent de les que hem vist fins al moment. S'anomena *Mercuri* i va ser creada l'any 1985 per Domènec Fita, un escultor gironí molt important. És especial perquè està elaborat amb la tècnica de marqueteria, amb la utilització de deu arbres diferents. Igual que el relleu de la façana, és la representació d'aquesta divinitat del comerç com a símbol de la Cambra de Comerç de Girona.

Així doncs, per què és tan important Mercuri pel comerç? En primer lloc, és necessari explicar que Mercuri s'identifica amb l'Hermes grec. En els dos casos, el seu càrrec, entre d'altres, com es pot intuir només amb l'etimologia del nom de Mercuri, provinent de *merx*, que vol dir mercaderia, és protegir especialment els comerciants.

A Hermes/Mercuri se'l representa tradicionalment com podem observar en la representació de Domènec Fita, calçat amb sandàlies alades, cobert amb un barret d'ales amples anomenat pètasos i sostenint el caduceu.

8. Plaça Marquès de Camps

Ens apropem al final d'aquesta *Odissea*, però no podem fer-ho sense passar per aquesta plaça. Amb els segles he après que Girona és una ciutat per mirar amb detall i, sobretot, mantenir sempre la mirada ben amunt, perquè, altrament, pots perdre't una gran quantitat de sorpreses, com la *Minerva* de la plaça Marquès de Camps.

Situada a la façana del tercer pis d'un edifici, trobem l'escultura de Joan Carrera Dellunder de l'any 1947. És la representació d'una Minerva, divinitat etrusca derivada de l'Atena grega, que es va introduir a Roma amb el nom de Minerva Capta. D'ella ja n'havíem parlat al fer referència al centre cultural *Athenea*, i ara tornem a topar-nos-hi.

Ja havíem explicat que Minerva és identificada com la deessa grega Atena i com va ser el seu naixement. Com que l'escultura concretament s'anomena Minerva Capta, necessàriament hem de fer referència a aquest nom i ho podem veure en els següents versos de *Fastos* d'Ovidi:

«Després d'un dia d'interval, se celebren les festes de Minerva, que deuen el nom a llur duració de cinc dies. [...] Ara és el moment, nois i tendres jovencelles, d'engalanar Pal·las: qui ha sabut guanyar-se Pal·las esdevindrà savi. [...] Ella és la deessa que protegeix mil treballs; sens dubte és la deessa de la poesia. [...] A l'indret on el mont Celi baixa de dalt vers la plana, [...], es pot veure el petit santuari de Minerva Capta, que li fou dedicat el dia de l'aniversari de la seva naixença. L'origen d'aquest nom és incert. [...] ¿Es deu potser al fet d'haver vingut a nosaltres com a captiva després de la submissió dels faliscos? [...] Qualsevol que sigui l'origen de la teva apel·lació, Pal·las, protegeix sempre els nostres prínceps amb la teva ègida!»

Fastos, Ovidi, llibre III, versos 809-848 [traducció de Jaume Medina].

En aquest cas, la trobem representada amb el casc als seus peus. Evidentment, aquest fet no és arbitrari. Per un costat, Atena/Minerva és la deessa de la Raó i presideix les arts i la literatura, per això es va decidir que el nom més adequat pel centre cultural del qual hem parlat anteriorment era *Athenea*. Però, per altra banda, també era la deessa de la guerra i solia representar-se armada amb la llança i l'ègida. La representació de Joan Carrera, doncs, representa a través del casc aquesta faceta de la deessa més propera a la guerra.

9. Generalitat de Girona

Arribem al final d'aquesta ruta. Ens situem a una plaça dins de l'edifici de la Generalitat de Girona. Si faltava un personatge mitològic per trobar-nos, aquest era Afrodita-Venus, tantes vegades representada i tan important perquè sense ella no hi hauria amor.

Esculpida per Arístides Maillol entre l'any 1918 i el 1925, està instal·lada de manera asimètrica sobre una enorme peanya de fusta laminada que s'adiu amb l'entorn de la qual emergeix una làmina d'aigua. Aquesta obra forma part d'una sèrie de sis escultures que es van realitzar a la foneria d'Émile Godard.

Venus, Afrodita segons la tradició grega, era la deessa de l'amor. El més probable és que l'hagueu vist representada moltes vegades, pràcticament sempre de manera molt bella i molts cops nua, com és aquest cas.

Aquesta localització final no és arbitrària ja que Roma va tenir a Venus com a particular protectora, la qual passava per ser l'avantpassat de la família Júlia. Així doncs, segons la mitologia, sense aquesta deessa no podríem fer avui aquest itinerari, perquè l'imperi romà no hagués estat creat per la família Júlia i, per tant, no hauria arribat la mitologia als carrers de Girona.

A més, Arístides Maillol és un artista que va saber sintetitzar la imatge de la mediterraneïtat, un valor que ens han transmès els clàssics. I finalment, també acabem aquí perquè ens trobem a l'antic hospital de Santa Caterina, un gran símbol pels gironins, i a l'actual seu de la Generalitat de Girona, «la casa de tots».

Així doncs, aquest ha estat el recorregut de la Ruta Gerió, amb la qual hem pogut veure la presència de la mitologia grecolatina a Girona.

Jo, Gerió, m'acomio aquí, en un ambient meravellós impregnat de la màgia que sempre ha transmès Venus. Recordeu, a partir d'ara, quan recorregueu aquests carrers, de mirar-los des d'una nova perspectiva i una nova mirada, buscant tota classe d'elements amagats, perquè, com deia Margarita Colom a *Girona, la ciutat submergida*:

«Pot ser un mite, una llegenda...
ciutat creada en el somni
d'un univers d'harmonies
on cercar la llibertat!»

7. Conclusions

Emprendre aquest viatge per la mitologia clàssica dels carrers de Girona ha estat una experiència enriquidora, però també ha requerit un esforç per a poder crear aquest projecte de la manera més documentada i exhaustiva possible.

Com havia comentat a la introducció, decidir el tema ja va suposar el primer esforç per a mi, ja que sempre he estat una persona amb molt d'interès per tot el món relatiu a les lletres i les arts. Finalment, però, puc afirmar que aquesta indecisió ha repercutit positivament en el treball perquè m'ha permès ajuntar diferents disciplines per a poder crear un projecte final. El món clàssic hi és present i és una part important del treball, però aquest fet no ha comportat que deixés enrere altres àmbits que també trobo apassionants.

Haig d'afirmar que si no fos pel grau que he cursat els darrers quatre anys, el d'Humanitats, no podria haver arribat a fer un projecte interdisciplinari com aquest. He pogut utilitzar el que he après sobre àmbits com la gestió cultural, el turisme, la globalització (i la importància de la glocalització), la història antiga, l'art grec i romà o la cultura clàssica i la seva presència en el món actual.

Per altra banda, un dels meus propòsits també era poder acostar-me a la cultura dels carrers de Girona. Puc afirmar que, a partir de Gerió i la mitologia, he conegut una nova Girona. Com «afirma» Gerió a l'itinerari autoguiat, aquesta ciutat i els seus carrers tenen sorpreses amagades a cada racó. He tingut la sort de poder-ho comprovar i he començat a veure cada barri des d'una altra perspectiva. Mirar amunt i veure tots els edificis noucentistes que estan a tot arreu, entrar als museus, a les administracions i a les esglésies, fixar-me en tots els detalls ha estat una revelació per a mi.

El meu objectiu principal era establir una guia basada en la presència de la mitologia grecollatina a la ciutat de Girona a través dels seus carrers i puc afirmar que aquest objectiu s'ha complert.

Per poder aconseguir-ho primer m'havia proposat contestar una sèrie de preguntes referents a Girona, Gerió i la seva història. Preguntes com si hi ha alguna teoria acceptada de l'origen mitològic de la ciutat i l'origen històric o qui era Gerió segons les fonts clàssiques i on trobava geogràficament havien de ser resoltes abans de començar amb la meva cerca. Així ho vaig desenvolupar, sobretot centrant-me en Gerió

i la seva vinculació amb Girona, perquè vaig veure que era el més important per poder tenir un fil argumental per a crear l'itinerari.

En aquest punt del treball vaig començar a veure que podria tenir problemes amb la informació a la qual podia accedir perquè realment no hi ha gaire estudis relacionats amb el tema. Tota la bibliografia que existeix de Gerió vinculat amb Girona és des de la perspectiva arqueològica, la qual dona certa importància al personatge de Gerió, però atorgant-li sempre un paper molt poc rellevant. Va ser una mica més esperançador poder accedir a la primera font que vincula Girona amb el personatge i Gerió (i el riu Onyar), la qual és de l'any 1484. Aquest fet va fer que m'adonés que realment hi ha una falta d'informació documentada entre el Gerió del qual parlen les fonts antigues com Hesíode o el Pseudo-Apol·lodor fins a aquesta primera vinculació amb el nom de la ciutat del segle XV.

Després de la meua recerca bibliogràfica, com m'havia proposat, vaig contactar amb l'Ajuntament de Girona, l'oficina de turisme, el Museu d'Arqueologia i el Museu d'Història de Girona i també l'arxiu municipal i l'històric perquè m'informessin de tota la documentació recopilada fins a l'actualitat a la qual ells poden accedir. Pel que fa a Gerió, vaig poder observar una gran desinformació per part de totes aquestes administracions que només coneixien el mite de tradició oral però no tenien documents que n'informessin.

Continuant amb la recerca, també vaig pensar que podria estar equivocada amb la tria del treball perquè no vaig trobar cap element, excepte el monument de Malla (situat a la comarca d'Osona) que fos una representació clàssica del mite. Però quan vaig començar a cercar Gerió a l'actualitat, la situació es va tornar més esperançadora perquè el personatge realment és conegut entre els gironins. Aquest fet el vaig veure reflectit quan vaig descobrir que hi havia un diari que s'anomenava *Gerió Digital*, el tren turístic Gerió, una empresa de llaminadures anomenada *Gerió* o, el més important, un gegant de la Fal·lera Gironina dedicada a aquest personatge. Així doncs, vaig adonar-me que la presència de Gerió a la ciutat en l'actualitat era evident.

Un cop finalitzada la part teòrica relacionada amb Gerió, calia començar amb la recerca pròpia de tots els elements mitològics que hi ha a la ciutat. Tampoc no va ser una feina fàcil. En primer lloc, vaig cercar la nomenclatura dels carrers de Girona i la sorpresa va ser no trobar cap carrer amb nom mitològic. El més proper que vaig trobar al món clàssic en general va ser el carrer i la travessia de l'Auriga. Per la importància de la

ciutat romana antiga, era d'esperar poder trobar algun carrer referent a la mitologia romana o a algun element del món antic, però no va ser així.

A continuació, vaig decidir centrar-me en els elements artístics. Primer vaig cercar totes les escultures que hi havia als carrers de la ciutat, encara que fossin de creació contemporània. Després vaig endinsar-me al museu arqueològic i al museu d'història. A continuació (gràcies a una recerca prèvia), vaig descobrir que tant a la basílica de Sant Feliu com a la catedral hi havia elements de la mitologia clàssica que necessàriament havia d'incloure.

Per altra banda, reunir-me amb el prof. Lluís Lucero (gràcies al consell de la Dr. Mariàngela Vilallonga, actual Consellera de Cultura) va ser essencial per a completar la meva recerca. Em va recomanar que cerqués a llocs com la Cambra de Comerç o el Museu d'Art de Girona, on potser hi havia algun detall que se m'escapava. Fins i tot em va recomanar anar al cementiri però finalment no vaig trobar-hi cap element.

Així doncs, després de tota aquesta documentació i recerca pròpia, vaig poder crear la ruta. Malgrat que no estava estipulat en els meus objectius, vaig veure essencial no només crear un mapa explicatiu, sinó també crear una publicació en forma d'itinerari autoguiat i una aplicació per a dispositius mòbils a la qual pogués accedir tothom. L'accessibilitat a tots els públics sempre ha estat una condició *sine qua non* per a la creació d'aquest itinerari.

La meva investigació també ha tingut en compte, com m'havia proposat, anar destinada al camp de l'educació, especialment per a professors que volguessin mostrar la presència mitològica de la ciutat de Girona als seus alumnes. És aquest el motiu pel qual la ruta està escrita amb una caràcter molt divulgatiu i de fàcil comprensió per a tots els nivells. Però, sobretot, després de cursar l'assignatura de Geografia del Turisme, vaig veure que també podria ser part de l'oferta turística i cultural de Girona, obrint la possibilitat que qualsevol persona de qualsevol procedència pogués accedir-hi.

Un dels punts més forts del projecte és la revaloració d'algunes de les obres d'art, probablement desprestigiades, que s'han seleccionat dins la ruta. Obres com la Minerva de Joan Carrera o el Mercuri de Domènec Fita solen passar desapercibudes, malgrat la seva qualitat.

També hi ha el cas d'algunes obres com les pintures del Museu d'Art de Girona, les quals es troben al dipòsit del museu. Una ruta com aquesta afegiria un nou valor a

aquestes obres i podria ser un bon pretext per habilitar un espai per exposar-les i que el públic pogués accedir lliurement a veure-les, fessin la ruta o no. Però no només afegeix aquest nou valor a les obres més desprestigiades, sinó que permetria poder contemplar obres molt estudiades i valorades com *El Tapís de la Creació* o *El tors de Venus* des d'una nova perspectiva.

Com a conclusió principal, valoro molt positivament l'itinerari creat perquè recorre tots els elements grecollatins que existeixen a la ciutat de Girona actualment, siguin clàssics, d'època medieval o contemporanis.

També és molt positiu, i essencial, el fet que permeti l'accessibilitat a tothom. Però una crítica evident que es pot fer és el cost que ha d'assumir qui vulgui recórrer totes les localitzacions. Malgrat que en un inici l'itinerari havia de ser gratuït (per aquest motiu s'ha creat el mapa, l'itinerari autoguiat i l'aplicació per a dispositius mòbils, d'accés públic a tothom), la presència d'elements mitològics als museus i les esglésies, els quals són indispensables per a fer el recorregut complet, ha fet que la visita a tots els elements comporti un cost. Davant d'aquest fet, només es pot intentar aconseguir la major col·laboració possible entre tots els òrgans implicats fins a aconseguir el preu més reduït possible, fins i tot més que el recomanat en l'apartat de planificació (dotze euros la general, vuit euros la reduïda).

Una segona conclusió a la qual he arribat és la necessitat de reivindicar el personatge de Gerió per part de les administracions. La seva estima per part dels habitants és evident i es pot veure a partir del gegant de la Fal·lera Gironina. Per tant, opino que s'hauria de reivindicar Gerió a través d'un monument dedicat a ell. Per exemple, podria situar-se a dalt de tot de la Torre del Telègraf, des d'on es pot veure tota la ciutat (tindria la ciutat «als seus peus») i simbolitzaria el seu paper com a fundador i arquitecte de la ciutat. D'aquesta manera també resoldríem la manca de representació artística que existeix a les terres catalanes, i sobretot a Girona, d'aquest personatge.

Una altra possibilitat seria dedicar el seu nom a un carrer, així també podríem veure per primera vegada un element mitològic clàssic a la nomenclatura dels carrers del municipi.

Una altra crítica: podria ser la poca quantitat d'elements seleccionats. Realment són tots els elements referenciats que es poden trobar a la ciutat de Girona. És cert que en comparació als de ciutats com Barcelona no és una població que destaquí principalment

per aquest motiu. Però aquest fet no comporta que la selecció d'obres no siguin de qualitat, perquè efectivament ho són. A més, representen una gran varietat de personatges mitològics, sobretot per l'educació, que són una gran font per a explicar la manera d'entendre el món romà. El fet que els elements no estiguin tots centrats en un sol personatge, com podria haver passat amb Geriò, fa que la varietat de representacions de personatges sigui molt més rica.

A més, com hem comentat anteriorment, dins la selecció hi ha una sèrie d'obres que actualment estan poc valorades i podrien tenir un valor afegit gràcies a l'itinerari.

A tall de conclusió, faig una valoració molt positiva del treball en general. Especialment per la capacitat d'adaptació davant de situacions complicades com han estat la falta de bibliografia relacionada amb el tema o la manca d'elements clàssics relacionats amb Geriò. L'objectiu principal s'ha pogut acomplir a través de la metodologia proposada i s'ha pogut ampliar a través del mapa, l'itinerari autoguiat i l'aplicació per a dispositius mòbils, adaptant-me d'aquesta manera a les TIC. A més, ha permès el meu creixement personal i he pogut veure reflectides les diferents disciplines que he assolit dins del grau. A nivell personal, el treball ha fet que el meu interès per la gestió cultural i el turisme creixi, i he pogut veure com són disciplines que també són compatibles amb l'educació. Així doncs, dono per finalitzada (de moment) la meva immersió en la mitologia grecollatina dels carrers de Girona.

8. Bibliografia i bibliografia digital

AJUNTAMENT DE GIRONA. ART AL CARRER. <http://www.girona.cat/artalcarrer/>
[Consultada el 28 de febrer de 2019]

ALBERCH I FUGUERAS, XAVIER I JOSEP BURCH I RIUS, coord. (2002), *Història del Gironès*, Girona: Diputació de Girona, Unitat de Publicacions.

APOL·LONI DE RODES (2002), *Les argonàutiques. Introducció, traducció i notes de Francesc Josep Cuartero*, Barcelona: La Magrana.

ARAGÓ I MASÓ, NARCÍS-JORDI (2013), *La Casa Masó literària. Itinerari literari autoguiat. Presentació, guió i selecció de textos: Narcís-Jordi Aragó i Masó*, Girona: Càtedra M. Àngels Anglada de Patrimoni Literari (Universitat de Girona i Diputació de Girona).

BALASCH, MANUEL (1974), *Himnes homèrics. Versió poètica catalana. Edició Bilingüe*, Barcelona: Curial.

BONAVENTURA, DANIEL (2010), «Un Maillol a Girona», *Revista de Girona*, 263, 24-28.

CARBONELL, EUDALD I ENRIQUETA PONS (1987), *Girona abans de Girona Prehistòria*, Girona: Diputació de Girona, Quaderns d'història de Girona.

CIUTAT DE GIRONA. <http://ciutatdegirona.info> [Consultada el 23 de març de 2019]

COLOM, MARGARITA (1995), *Girona, ciutat submergida*, Girona: Llibres del segle.

COMADIRA, NARCÍS (1985), *Enigma*, Puigcerdà: Ediciones Península – Edicions 62.

COR GERIONA. <https://www.corgeriona.cat/> [Consultada el 10 de juny de 2019]

DIODOR DE SICÍLIA (2004), *Biblioteca històrica. Libros IV-VIII. Traducción y notas de Juan José Torres Esbarranch*. Madrid: Editorial Gredos.

EMPRESA DE LLAMINADURES GERIÓ. <https://www.gerio.com/>

[Consultada el 10 d'abril de 2019]

ÈSQUIL (1986), *Les set tragèdies. Versió poètica de Manuel Balasch*, Barcelona: Edicions 62, Cara i creu 48.

FAL·LERA GIRONINA. <https://www.fal-leragironina.cat/cat/cercavila/gegants/gerio.html>

[Consultada el 23 de març de 2019]

FALGÀS, JORDI (2014), *Athenea 1913: El temple del Noucentisme*, Girona: Fundació Rafael Masó – Úrsula Llibres.

FERRATÉ, Juan (1968), *Líricos griegos arcaicos*, Barcelona: Editorial Seix Barral.

GENERALITAT DE GIRONA:

http://www.generalitatgirona.gencat.cat/ca/espai_cultural/espais_patrimoniales/el_tors_de_venus/ [Web consultada el 13 d'abril de 2019]

GERIÓ DIGITAL. <https://www.gerio.cat/> [Consultada el 10 d'abril de 2019]

GIRBAL, ENRIQUE CLAUDIO (2009), *Guía-cicerone de la Inmortal Gerona: viaje por la ciudad, con el objeto de conocer los monumentos artísticos, enterarse de los recuerdos y hecho históricos, y saber el origen de las tradiciones populares pertenecientes a la misma*, Valladolid: Maxtor.

GRIMAL, PIERRE (2008), *Diccionari de mitologia grega i romana*, Barcelona: Edicions de 1984.

HESIODE (1999), *Teogonia; Els treballs i els dies. Introducció, traducció i notes de Joan Castellanos i Vila*, Barcelona: La Magrana.

MAPES DE GIRONA. <http://www.girona.net/mapes.php?idm=1&sta=2> [Web consultada el 12 de febrer de 2019]

MUSEU ARQUEOLÒGIC DE GIRONA. <http://www.mac.cat/Seus/Girona>

[Consultada el 28 de febrer de 2019]

NOLLA, JOSEP M. (1987), *Girona Romana. De la fundació a la fi del món antic*, Girona: Diputació de Girona, Quaderns d'Història de Girona.

OVIDI NASÓ, P. (1991), *Fastos, llibres I-III. Introducció, revisió textual i notes de Miquel Dolç, traducció de Jaume Medina*, Barcelona: Fundació Bernat Metge.

PALAHÍ, LLUÍS, JOSEP MARIA NOLLA I DAVID VIVÓ (2007), *De Kerunta a Gerunda. Els orígens de la ciutat*, Girona: Ajuntament de Girona, Col·lecció Història de Girona.

- PALOL I SALELLAS, PERE DE. (1986), *El tapís de la Creació de la Catedral de Girona*, Girona: Proa.
- PARÉS VALLS, ASSUMPCIÓ I XUNCLÀ TUBERT, FÈLIX. <http://www.pedresdegirona.com/> [Consultada el 28 de febrer de 2019]
- PATIÑO I BARTOMEU, CARLES (2013-2014), «El mosaic romà de les curses de circ de Bell-lloc del Pla (Girona). Alguns interrogants historicoartístics.» *Locvs Amoenvs*, 12, 9-28.
- PEDRES DE GIRONA. http://www.pedresdegirona.com/itinerari_roma.htm [Web consultada el 12 de febrer de 2019]
- PRATS, LLUÍS (1990), «El sarcòfag de Prosèrpina de l'església de Sant Feliu (Girona)», *Faventia*, Vol. 12-13.
- PSEUDO-APOL·LADOR (2012), *Biblioteca. Introducció, text revisat, traducció i notes de Francesc J. Cuartero i Iborra*, Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- VARRÓN (1990), *De lingua Latina. Edición bilingüe. Introducción, traducción y notas de Manuel-Antonio Marcos Casquero*, Barcelona: Centro de Publicaciones del MEC y Editorial Anthropos Ministerio de Educación y Ciencia.
- VERDAGUER, JACINT (2002), *L'Atlàntida. Edició crítica a cura de Narcís Garolera*, Barcelona: Quaderns Crema amb la col·laboració del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- VILALLONGA, MARIÀNGELA I FERRER, DANIEL (2001), La fundació de Girona en la historiografia humanística: l'exemple de Francesc Tarafa. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Vol XLII. I Congrés d'Història de Girona, Dos mil anys d'història.
- VIVÓ I SIQUÉS, CARLES (1989), *Llegendes i misteris de Girona*, Girona: Quaderns de la Revista Girona, Diputació de Girona.

ANNEXOS

1. Fitxes tècniques de les obres amb elements mitològics de la ciutat de Girona

Fitxa tècnica 1: Gegant Gerió				
Tipus d'obra	Cronologia	Pes	Mida	Localització
Gegant	2001	138 quilograms	4,43 metres d'alçada	Carrer Mas Abella, 2
Descripció				
<p>El gegant té sis braços i tres caps, cadascun amb una personalitat diferent: el guerrer, el bover i l'arquitecte. Els elements que l'identifiquen són la llança, l'escut, la paleta, el compàs i el bastó. El ball que realitza és el mercat africà i actualment el porten dues persones. Gerió va ser estrenat a la plaça del Vi l'any 2001 i és el gegant més gros de Catalunya.</p>		 <p>Font de la fotografia: https://www.fal-leragironina.cat/cat/cercavila/gegants/gerio.html</p>		
Font de la informació				
Fal·lera Gironina. https://www.fal-leragironina.cat/cat/cercavila/gegants/gerio.html [Web consultada el 12 de febrer de 2019]				
Principals textos clàssics que parlen de Gerió				
<p>Hesíode, <i>Teogonia</i>: 287-294 i 979-983. Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>: II, 4,2; 5, 10. Èsquil, <i>Agamèmnon</i>: 869-874. Diodor de Sicília, <i>Biblioteca Històrica</i>: II, 106-109. Higi, <i>Faules</i>, 30.</p>				

Fitxa tècnica 2: Déu del llamp			
Tipus d'obra	Autor	Cronologia	Localització
Escultura	José Luis Plou	1991	Torre del Llamp/Telègraf
Descripció i imatge			
<p>La divinitat romana Júpiter és la protagonista de la Torre del Llamp, una construcció quadrada d'època carolíngia.</p> <p>El fet que la torre estigui dedicada a una divinitat profana recorda els orígens profans de la ciutat. L'autor de l'escultura, d'origen aragonès, i per perpetuar les seves arrels en l'obra, en lloc de retratar la divinitat pagana amb el símbol del llamp, va optar per esculpir-hi la Pilarica.</p>		 <p>Fotografia: font pròpia</p>	
Font de la informació			
Administració de Girona: http://www.girona.cat/artalcarrer/obra_fitxa.php?id=180 [Web consultada el 13 d'abril de 2019]			
Principals textos clàssics que parlen de Zeus-Júpiter			
<p>Homer, <i>Iliada</i>: 396; VIII, 13; XXIV, 527; XV, 229; XXIV, 615.</p> <p>Hesíode, <i>Teogonia</i>: 468.</p> <p>Cal·límac: <i>Himne a Zeus</i>.</p> <p>Varró, <i>De Lingua Latina</i>: V, 52.</p> <p>Virgili, <i>Eneida</i>: III, 679; VIII, 346.</p> <p>Sobre l'infantament de Zeus:</p> <p>Teogonia, 453-458.</p> <p>Pausànias, <i>Descripció de Grècia</i>, 4, 33, 1; 8, 38, 2.</p>			

Fitxa tècnica 3: Minerva			
Tipus d'obra	Escultura	Cronologia	Localització
Escultura	Joan Carrera Dellunder	1947	Plaça Marquès de Camps, 4
Descripció i imatge			
<p>Situada al tercer pis, l'escultura representa la deessa Minerva, divinitat etrusca derivada de l'Atenea grega, que es va introduir a Roma amb el nom de Minerva Capta (captiva).</p> <p>En aquest cas la trobem representada amb el casc als seus peus.</p>		 <p>Fotografia: font pròpia</p>	
Font de la informació			
<p>Administració de Girona: http://www.girona.cat/artalcarrer/obra_fitxa.php?id=38 [Web consultada el 13 d'abril de 2019]</p>			
Principals textos clàssics que parlen d'Atenea-Minerva			
<p>Hesíode, <i>Teogonia</i>, 886. Píndar, <i>Olimpiques</i>, VII, 65. Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>: 1, 3, 6. Varró, <i>De Lingua Latina</i>: V, 74. Virgili, <i>Eneida</i>: I, 42; XI, 259. Ovidi, <i>Fastos</i>, III, 835. Sobre l'infantament d'Atenea: Llucià, <i>Diàlegs dels déus</i>, 8. Pal·las Atenea, protectora dels grecs: Homer, <i>Iliada</i>, 30-37.</p>			

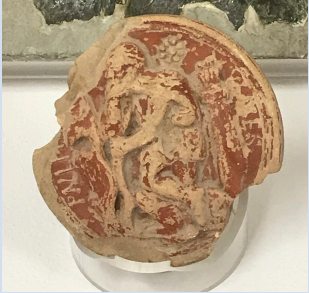
Fitxa tècnica 4: El tors de Venus				
Tipus d'obra	Autor	Cronologia	Mida	Localització
Escultura	Aristides Maillol	1918-1925	115 cm × 48 cm × 33 cm	Generalitat de Catalunya – seu de Girona
Descripció				
<p>Està instal·lada de manera asimètrica sobre una enorme peanya de fusta laminada que s'adiu amb l'entorn, de la qual emergeix d'una làmina d'aigua.</p> <p>Forma part d'una sèrie de sis escultures que es van realitzar a la foneria d'Émile Godard.</p>				
Fotografia: font pròpia				
Font de la informació				
<p>Generalitat de Girona: http://www.generalitatgirona.gencat.cat/ca/espai_cultural/espais_patrimoniales/el_tors_de_venus/ [Web consultada el 13 d'abril de 2019]</p>				
Principals textos clàssics que parlen d'Afrodita-Venus				
<p>Homer, <i>Odissea</i>: VIII, 266. Homer, <i>Iliada</i>: II, 819-821; III, 15; IV, 10-12; V, 1, 311-317, 330. Hesíode, <i>Teogonia</i>: 190 s. Safo, <i>Himne a Afrodita</i>, 1-28. Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>: I, 9, 17; 4, 4; III, 2, 2; 12; 2; 14, 4; Episodi IV, 1. Estrabó, <i>Geografia</i>: V. Varró, <i>De lingua latina</i>: VI, 20;33.</p>				

Fitxa tècnica 5: Sarcòfag de les estacions				
Tipus d'obra	Material	Cronologia	Procedència	Localització
Sarcòfag	Marbre	Principi del segle IV dC	Zona de la basílica, <i>Emporiæ</i> (Empúries, l'Escala, Alt Empordà)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció				
<p>Sarcòfag de tradició romana no cristiana amb una rica decoració. Les figures de la caixa personifiquen les quatre estacions. A la part central hi ha el bust del difunt dins d'una petxina (<i>clipeus</i>) flanquejat per dos genis alats i per dues petites Victòries. A sota, una escena del mite de Selene i Endimió. Al damunt trobem una cartella sostinguda per dos genis alats, on hi havia d'anar el nom del difunt. A la part superior, hi ha dos grups de figuretes que reproduïxen escenes agrícoles del món romà: la producció de l'oli i del vi.</p>				
Fotografia: font pròpia				
Font de la informació				
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.				
Principals textos clàssics que parlen del mite de Selene i Endimió				
<p>Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>: I, 7,5. Apol·loni de Rodes, <i>Argonàutiques</i>, IV, 57. Pausànias, <i>Despcrió de Grècia</i>, 5, 8, 1.</p>				

Fitxa tècnica 6: Mosaic policrom			
Tipus d'obra	Cronologia	Procedència	Localització
Mosaic	Segle III dC	Vil·la de Can Pau Birol (Girona, Gironès)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció			
<p>Escena mitològica amb dues figures joves recolzades en un pilar o columna, envoltades per un camp amb motius geomètrics. La figura femenina no porta cap atribut. La figura masculina, en canvi, duu a la mà dreta un objecte, clau per identificar l'escena i els personatges. S'ha considerat que podrien ser Teseu i Ariadna si l'objecte és una troca de fil, que Ariadna va donar a Teseu perquè pogués trobar la sortida del Laberint després de matar el Minotaure, o bé un bucrani (crani de toro) que simbolitzaria el Minotaure mort. Podrien ser Paris i Afrodita, si és que porta una poma i llavors representaria una escena del Judici de Paris.</p> <p>A banda i banda, un monograma repetit, podria ser la marca del taller o del propietari.</p>			
Font de la informació			
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.			
Principals textos clàssics que parlen del mite de Teseu i Ariadna			
<p>Pseudo-Apol·lodor, Episodi: I, 9.</p> <p>Plutarc, <i>Teseu</i>.</p>			
Principals textos clàssics que parlen del mite de Paris i Afrodita			
<p>Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>: III, 12, 5.</p> <p>Homer, <i>Iliada</i>: 325; III, 54.</p> <p>Ciceró, <i>De Divinatione</i>: I, 21, 42.</p> <p>Higi, <i>Fabulae</i>: 91;92;107;110; 113.</p> <p>Llucià, <i>Diàlegs dels déus</i>, 20.</p> <p>Pausànias; <i>Descripció de Grècia</i>, 10, 31, 8.</p>			

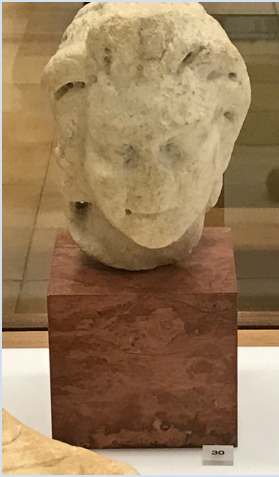
Fitxa tècnica 7: Placa de bronze amb escenes al·legòriques al culte del déu Sabazi		
Tipus d'obra	Procedència	Localització
Placa de bronze	Formaven part de l'aixovar d'una incineració, la tomba 70 de la necròpolis Torres (Empúries)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.
Descripció		
<p>Dos fragments que es van trobar enrotllats al costat d'una urna de plom que contenia les restes d'un nen. Representen el déu Sabazi envoltat de símbols relacionats amb el seu culte i flanquejat per un dioscur (personatge mitològic).</p> <p>Aquest déu traci va començar a venerar-se a partir del segle II aC a Roma, ciutat en la qual les autoritats van prohibir el seu culte el 139 aC. A Grècia s'equiparava a Dionís i a Àsia Menor amb Attis i Mitra.</p>	 <p>Fotografia: font pròpia</p>	
Font de la informació		
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.		
Principals textos clàssics que parlen de Sabazi		
Diodor de Sicília, <i>Biblioteca històrica</i> : IV, 4, 1.		
Ciceró, <i>De Natura Deorum</i> : III, 23, 58.		

Fitxa tècnica 8: Llàntia amb representació de Selene			
Tipus d'obra	Cronologia	Procedència	Localització
Llàntia	Segle I dC	Empúries (l'Escala, Alt Empordà)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció			
Llàntia amb la representació de Selene.		 <p>Fotografia: font pròpia</p>	
Font de la informació			
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.			
Principals textos clàssics que parlen de Selene			
<p>Himne Homèric, <i>a la Lluna</i>.</p> <p>Himne Homèric, <i>a Hermes</i>.</p> <p>Nonnos de Panòpolis, <i>Dionísiaques</i>: XLIV, 191.</p> <p>Virgili, <i>Geòrgiques</i>: III, 301.</p>			

Fitxa tècnica 9: Medalló ceràmic amb una escena de la <i>Iliada</i>			
Tipus d'obra	Cronologia	Procedència	Localització
Medalló ceràmic decorat amb una escena de la <i>Iliada</i>	50 aC – 25 dC	Empúries (l'Escala, Alt Empordà)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció			
Escena no identificada de la <i>Iliada</i> .		 <p>Fotografia: font pròpia</p>	
Font de la informació			
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.			
Principal text clàssic que parla de la <i>Iliada</i>			
Homer, <i>Iliada</i>			

Fitxa tècnica 10: Figura del déu Mercuri				
Tipus d'obra	Cronologia	Material	Procedència	Localització
Figura	Segle I dC	Bronze	Empúries (l'Escala, Alt Empordà)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció				
Figura del déu Mercuri.			 <p>Fotografia: font pròpia</p>	
Font de la informació				
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.				
Principals textos clàssics que parlen de Hermes-Mercuri				
<p>Hesíode, <i>Teogonia</i>: 938. Homer, <i>Odissea</i>, 5, 28-54. Himne homèric a <i>Hermes</i>. Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>: III, 10, 2. Plaute, <i>Amfitrió</i>. Plutarc, <i>Vides paral·leles</i>, 38. Ovidi, <i>Fastos</i>: II, 607.</p>				

Fitxa tècnica 11: Figura d'un silè				
Tipus d'obra	Cronologia	Material	Procedència	Localització
Figura	300-150 aC	Ceràmica	Empúries (l'Escala, Alt Empordà)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció				
Figura que representa un silè, nom genèric que es dona als sàtirs d'edat avançada.		 <p style="text-align: right;">16</p>		
Fotografia: font pròpia				
Font de la informació				
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.				
Principals textos clàssics que parlen dels silens				
Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i> : II, 5, 4.				
Heròdot, <i>Història</i> : VIII, 138.				
Virgili, <i>Bucòliques</i> : VI.				

Fitxa tècnica 12: Cap de sàtir				
Tipus d'obra	Cronologia	Material	Procedència	Localització
Figura	Segle I dC	Marbre	Empúries (l'Escala, Alt Empordà)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.
Descripció				
Cap de sàtir.				
Fotografia: font pròpia				
Font de la informació				
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.				
Principals textos clàssics que parlen dels sàtirs				
Himne homèric a Afrodita, 262. Estrabó, <i>Geografia</i> : X, 471.				

Fitxa tècnica 13: Fragment de vas amb decoració				
Tipus d'obra	Cronologia	Material	Procedència	Localització
Vas	225-175 aC	Ceràmica comuna.	Sant Julià de Ramis (Girona)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció				
<p><i>Kalathos</i> amb decoració aplicada del mite de Triptòlem. Concretament és el fragment de la part superior d'un <i>kalathos</i> amb dues nanses horitzontals trenades, de les quals es conserva una. Hi ha dos personatges, un dels quals és Triptòlem que apareix assegut en un carro alat tirat per serps. Aquesta peça documenta el coneixement del mite de Demèter i la seva adopció en el món indígena del sud-est de la península Ibèrica.</p>				
		Fotografia: font pròpia		
Font de la informació				
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.				
Principals textos clàssics que parlen de Triptòlem				
<p>Himne homèric a Demèter: 153; 474;</p> <p>Pausànias, <i>Descripció de Grècia</i>: I, 14, 2; 38, 6; 41, 2; VII, 18, 3.</p> <p>Higi, <i>Fabulae</i>: 147.</p> <p>Ovidi, <i>Les Metamorfosis</i>, 5, 642-661.</p>				

Fitxa tècnica 14: Fragment de placa de ceràmica amb la figura d'Eros				
Tipus d'obra	Cronologia	Material	Procedència	Localització
Placa de ceràmica	200-175 aC	Ceràmica de vernís negre	Mas Castellar (Pontós, Alt Empordà)	Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Descripció				
<p>Pot haver format part de la tapa d'una capsa o de la llinda d'una porta. Es troba decorat amb la figura en relleu d'Eros, representat com un jove nu i alat, d'aspecte efeminat. Té el cos lleugerament de perfil, amb el pit creuat per una tira, i es recolza sobre un objecte amb la mà esquerra.</p>				
Fotografia: font pròpia				
Font de la informació				
Proporcionada pel Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona.				
Principals textos clàssics que parlen d'Eros-Cupido				
<p>Hesíode, <i>Teogonia</i>: 120. Apol·loni de Rodes, <i>Argonàutiques</i>, III, 111. Ovidi, <i>Les Metamorfosis</i>: I, 452; V, 363. Apuleu, <i>Les Metamorfosis</i>: IV, 32; V, 1. Pausànias, <i>Descripció de Grècia</i>, 9, 27, 1-2.</p>				

Fitxa tècnica 15: Mosaic del circ			
Tipus d'obra	Cronologia	Procedència	Localització
Mosaic	Segle III dC	Vil·la de Can Pau Birol (Girona)	Museu d'Història de Girona
Descripció			
<p>En el mosaic es representen quatre quadrigues en plena acció en registres. Per a realitzar aquesta descripció només s'expliquen els elements mitològics que hi apareixen per la nombrosa i complexa iconografia del mosaic.</p> <p>S'ha identificat la representació de Cíbele, muntada sobre un lleó i figurada amb el cap cobert per un mantell i una corona mural, ja que era una de les divinitats que presidien els jocs de circ.</p> <p>Hi ha la referència d'un bòvid i aquest ha causat molta controvèrsia per arribar a la seva identificació. S'ha estudiat la possibilitat que sigui la imatge d'Hèrcules Serapis o del bou Apis, fins i tot la possible relació amb mite del rapte d'Europa, però cap d'aquestes explicacions és prou satisfactòria.</p> <p>També hi ha una figura que s'havia interpretat en un principi com a Saturn, però les teories apunten que probablement sigui o una Minerva, una Pal·las Atena o una personificació de Roma.</p>		 <p>Fotografia: font pròpia</p>	
Font de la informació			
PATIÑO I BARTOMEU, CARLES (2013-2014), «El mosaic romà de les curses de circ de Bell-lloc del Pla (Girona). Alguns interrogants historicoartístics.» <i>Locvs Amoenvs</i> , 12, 9-28.			
Principals textos clàssics que parlen de Cíbele			
Apol·loni de Rodes, <i>Argonàutiques</i> : I, 1098.			
Estrabó, <i>Geografia</i> : X, 3, 12; XII, 5, 3,			
Ovidi, <i>Les metamorfosis</i> : X, 686.			

Fitxa tècnica 16: Façana de la Cambra de Comerç – <i>Dues figures i un escut</i>				
Tipus d'obra	Cronologia	Autor	Materia l	Localització
Relleu escultòric	1966	Francesc Torres Monsó	Marbre	Gran Via de Jaume I, 46 (Façana de la Cambra de Comerç de Girona)
Descripció				
<p>El relleu s'anomena <i>Dues figures i un escut</i> i la temàtica fa referència a la Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Girona ja que es troben a la façana de la seva seu. La figura masculina representa la divinitat romana del comerç, Mercuri, en ple moviment. La figura femenina representa la Indústria i és més estàtica.</p>		 <p>Font de la fotografia: http://www.girona.cat/artalcarrer/obra_fitxa.php?id=106 [Web consultada el 13 d'abril de 2019]</p>		
Font de la informació				
Administració de Girona: http://www.girona.cat/artalcarrer/obra_fitxa.php?id=106 [Web consultada el 13 d'abril de 2019].				
Principals textos clàssics que parlen de Hermes-Mercuri				
Consultar figura 10.				

Fitxa tècnica 17: Mercuri (Cambra de Comerç de Girona)					
Tipus d'obra	Cronologia	Autor	Mida	Material	Localització
Peça de marqueteria	1985	Domènec Fita	266 cm × 190 cm	Elaborat amb la tècnica de marqueteria, amb 10 arbres diferents	Gran Via de Jaume I, 46 (Cambra de Comerç de Girona)
Descripció					
<p>És la representació del déu Mercuri. La temàtica, igual que en el cas de <i>Dues figures i un escut</i>, fa referència a la Cambra de Comerç i Indústria, on està situat (a l'entrada amb accés públic).</p>					
			Fotografia: font pròpia		
Font de la informació					
Informació proporcionada per la Cambra de Comerç de Girona.					
Principals textos clàssics que parlen de Hermes-Mercuri					
Consultar figura 10.					

Fitxa tècnica 18: Tapís de la Creació				
Tipus d'obra	Cronologia	Material	Mida	Localització
Brodat	Segle XI	Tèxtil	Tèxtil	Museu Capitular de la catedral de Girona
Descripció				
<p>Aquest brodat conté una iconografia molt rica i representa Déu com a creador del Cosmos i la Terra. Però hi ha representacions amb elements de la mitologia clàssica, com la cristianització de les constel·lacions d'Orió i <i>Engonasin-Hèrcules</i>.</p> <p>La que pot ser més interessant és a la banda exterior lateral, on hi ha la representació de Dies Solis, referint-se al diumenge, una expressió que prové de l'antiguitat. Però a més aquest element està representat amb un home amb una corona de foc en una quadriga. Aquest tipus de representació està vinculada a la tradició clàssica amb el déu Hèlios i amb Apol·lo.</p>				
Fotografia: font pròpia				
Font de la informació				
PALOL I SALELLAS, PERE DE. (1986) <i>El tapís de la Creació de la Catedral de Girona</i> . Girona: Proa.				
Principals textos clàssics que parlen d'Hèlios				
<p>Himne homèric <i>al Sol</i>.</p> <p>Homer, <i>Odissea</i>: III, 1; X, 138; XII, 260, 374.</p> <p>Hesíode, <i>Teogonia</i>: 371.</p> <p>Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>, I, 2, 2; 4, 3; 6; 9, 1; 25; III, 1, 2.</p> <p>Apol·loni de Rodes, <i>Argonàutiques</i>: III, 209; IV, 591; 964.</p>				

Fitxa tècnica 19: Sarcòfag del rapte de Prosèrpina				
Tipus d'obra	Cronologia	Material	Mida	Localització
Sarcòfag	230 dC	Marbre	2,12 m × 54 cm	Església de Sant Feliu – Girona
Descripció				
<p>El sarcòfag està dividit en tres escenes: Ceres sobre un carro buscant la seva filla a l'esquerra; el rapte de Prosèrpina per part de Plutó al centre i el final del segrest guiat per Mercuri a la dreta, amb el caduceu alat, les ales trencades i el que s'ha identificat com una caixa.</p> <p>Però, a més, és un sarcòfag amb una gran varietat iconogràfica, amb 31 figures, entre les quals s'ha pogut identificar un Júpiter alat, que presència i permet el rapte. També Minerva, la qual porta un escut amb el cap de la Gorgona i, al seu costat, Diana, amb un vestit curt i d'arc, que intenta agafar Prosèrpina. Per altra banda, s'ha identificat el gos Cèrber, el qual no es gaire freqüent en aquest tipus de sarcòfags, i un amoret. Finalment, apareix una divinitat volant a l'extrem esquerre que podria ser una representació de l'alba.</p>		 <p>Fotografia: font pròpia</p>		
Font de la informació				
PRATS, LLUÍS (1990), «El sarcòfag de Prosèrpina de l'església de Sant Feliu (Girona)», <i>Faventia</i> , Vol. 12-13, 253-268.				
Principals textos clàssics que parlen del mite del Rapte de Prosèrpina				
<p>Himne homèric a Demèter, 1.</p> <p>Hesíode, <i>Teogonia</i>: 912.</p> <p>Ovidi, <i>Les Metamorfosis</i>: V, 360.</p> <p>Diodor de Sicília, <i>Biblioteca històrica</i>: V, 2.</p> <p>Pseudo-Apol·lodor, <i>Biblioteca</i>, I, 3, 1; 5, 1; II, 5, 2; III; 14, 4.</p>				

2. Il·lustracions de Carles Vivó

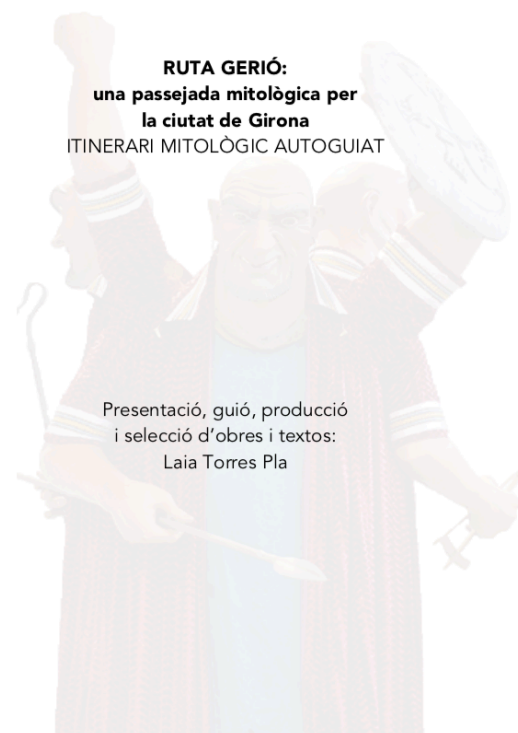

Representació del Geriò segon les creences populars.
 Font: PALAHÍ, LLUÍS, JOSEP MARIA NOLLA I DAVID VIVÓ (2007), *De Kerunta a Gerunda. Els orígens de la ciutat*, Girona: Ajuntament de Girona, Col·lecció Història de Girona. Pàg. 25.

Geriò com a constructor de ciutats.
 Font: PALAHÍ, LLUÍS, JOSEP MARIA NOLLA I DAVID VIVÓ (2007), *De Kerunta a Gerunda. Els orígens de la ciutat*, Girona: Ajuntament de Girona, Col·lecció Història de Girona. Pàg. 26

3. Itinerari autoguiat en format imprès

Edita: Laia Torres Pla
(Universitat Autònoma de Barcelona)

Presentació: Laia Torres Pla

Guió i selecció d'obres i textos: Laia Torres Pla

© Dels textos: els autors i/o autors corresponents

© De les obres: els autors i propietaris corresponents

© D'aquesta edició: Laia Torres Pla (Universitat Autònoma de Barcelona)

Maig 2019

ISBN: 978-546-293-304-0

Dipòsit legal: GI. 935-1932

Universitat Autònoma de Barcelona: Servei de publicacions.
Departament d'Humanitats.
Servei de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona
Edifici A
08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
Tel.: 93 581 10 22 Fax: 93 581 32 39
sp@uab.cat <http://publicacions.uab.es/>

Presentació

Benvinguts, permeteu-me presentar-me: Sóc en Gerió, fill de Crisàor i Cal·líroe, el fundador de Girona.

Fa molts segles que s'explica als carrers de la ciutat la meua història. Les fonts antigues afirmaven que vaig morir en una lluita contra Hèracles perquè em volia robar la meua vacada. Però el cert és que encara estic viu i tot ho dec a la memòria dels gironins, els quals encara em recorden. Fins i tot van concedir-me l'honor de posar el meu nom a la ciutat, barrejant-lo amb el del riu, l'Onyar.

És fàcil reconèixer-me perquè tinc tres caps. Les històries que expliquen de mi han acabat atribuint una personalitat a cada cap: el Guerrer, perquè sempre se'm recorda per la gran lluita amb Hèracles, el Bover, per la vacada que vaig voler defensar, i l'Arquitecte, relacionada amb la fundació de la ciutat.

Així doncs, gràcies a la tradició oral, encara em podeu trobar pels carrers de Girona. Hi ha un diari que porta el meu nom; també hi ha un empresa de laminadures anomenada Gerió i fins i tot un gegant de la Fal·lera Gironina, del qual parlarem més endavant, amb el meu nom.

El meu objectiu és presentar-vos als meus companys mitològics. Estem repartits per tota la ciutat, amagats entres els carrers, els

museus i les esglésies. Per això, em proposo avui ser el vostra guia en aquesta *Odissea*.

Per a iniciar aquest recorregut, comencem amb uns versos molt adients:

«Transfigurada ciutat
on enfondir les mirades,
els records i les follies
dins de la irrealitat.

Desdibuixada ciutat,
tan gris sota la boira,
com un fantasma de pedra
que es fon en la immensitat.

Pot ser un mite, una llegenda...
ciutat creada en el somni
d'un univers d'harmonies
on cercar la llibertat!»

Girona, la ciutat submergida, Margarita Colom

Déu del llamp. Autor: José Luis Plou. 1991.
Localització: torre del Telègraf/Llamp, Jardins dels
Alemanys.
Fotografia: font pròpia

6

Ja que estem en aquesta localització, us convido a pujar per les escales i anar a dalt de tot de la torre, des d'on es poden veure unes magnífiques vistes de la meva ciutat. A més, des d'allà podem veure les restes de la meva torre, la torre de la Gironella. A continuació trobem uns versos que expliquen la vinculació que hi tinc:

«Salve, vetusta torre, que et diuen Gironella!
Antany fores un símbol d'excelsa fortitud.
Ningú no et sap l'origen i hom et cregué tan vella
com l'heroi Gerió, de mitica virtut.
Ets obra de romans, que et feren una anella
que enllacessis els murs d'un fort no mai retut.
Altres van ampliar-te fent-te una meravella
i arreu era citada ta altura i amplitud
fins que, cert jorn fatidic, al teu per sucumbiries
deixant els gironins de paor consternats.
Mes ben tost van refer-te i de nou resistiries
fortíssims enemics en setges i combats
fins que el gavatx, irat, traient foc i guspines,
va esmicolar-te a trossos, desfets o decantats.»

Sonet recollit per l'arxiver gironí Jaume Marquès Casanovas.

8

1. El déu del llamp

Comencem situats al costat de les escales de la torre del Telègraf, també coneguda com a torre del Llamp, davant del *Déu del Llamp*, esculpit l'any 1991 per José Luis Plou.

Aquí trobem el meu primer company: el gran Júpiter, déu dels déus. Júpiter era el nom que li van atorgar els romans, però a l'antiga Grècia s'anomenava Zeus i, com veiem ens els següents versos, era el déu més poderós:

«Canto Zeus, el més gran i el més poderós d'entre els nùmens,
ell, que té la veu forta i que tot ho acomplex; i que amb Temis
que li seu al costat, fa els seus prudents determinis.
Salut, oh Zeus, de veu forta, déu ple de glòria i altíssim!»

Poema homèric XXIII, A Zeus [traducció de Manuel Balasch].

En el panteó romà, Júpiter és el deu per excel·lència. Apareix com la divinitat del cel, de la llum del dia, del temps atmosfèric, del llamp i del tro. En aquest cas, Júpiter està representat d'una manera sorprenent perquè el més normal és que porti el llamp que l'identifica, però, en honor als seus orígens aragonesos, l'autor va decidir representar la divinitat portant una *Pilarica*.

7

9

Sarcòfag de les estacions. Segle IV dC
Localització: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Fotografia: font pròpia

Mosaic policrom. Segle III dC
Localització: Museu d'Arqueologia de Catalunya – Girona
Fotografia: font pròpia

10

El mosaic policrom és motiu de controvèrsia. Se sap que és una escena mitològica, però les dues figures no tenen una identificació clara. L'únic objecte que podem arribar a associar a algun mite és el que porta la figura masculina a la mà. Aquest objecte s'ha relacionat amb la torxa de fil que va deixar Ariadna a Teseu perquè pogués sortir del laberint després del combat amb el Minotaure.

Pels que no coneguem el mite, heu de saber que Ariadna es va enamorar de Teseu quan va arribar a l'illa de Creta per a combatre el Minotaure, que estava situat dins del Laberint. Per tal de permetre-li trobar el camí de sortida després de matar el Minotaure, li va donar un fil perquè després pogués seguir el seu mateix rastre. Un cop Teseu ho va aconseguir, els amants van fugir de l'illa junts per escapar de la ira del pare d'Ariadna, Minos.

12

2. Sant Pere de Galligans: Museu Arqueològic de Catalunya – Girona

Una ruta mitològica mai no és completa si no s'entra en els museus. I aquest és el primer en el qual tenim la sort d'entrar. Aquesta és la parada més important, perquè tot el museu és ple dels meus «companyes». Per aquest mateix motiu, malgrat la quantitat d'obres que hi ha, només en senyalarem amb detall algunes. Comentem les meves dues preferides: el sarcòfag de les estacions i el mosaic policrom.

Al sarcòfag de les estacions trobem diversos personatges mitològics: la personificació de les quatre estacions, dos genis alats, dues petites Victòries, Selene i Endimí. Veurem, més endavant, que Selene serà un personatge que retrobarem, de la mateixa manera que també trobarem un altre sarcòfag.

El mite de Selene, la personificació de la Lluna, i Endimí, el seu amant. L'explica de manera molt resumida Pseudo-Apol·lodor en els següents versos:

«De Càlice i d'Aetli fou fill Endimí, el qui menà els eolis des de Tessàlia i fundà Èlida. Alguns diuen que havia estat engendrat per Zeus. Com que es distingia per la seva bellesa, Selene se n'enamorà, i Zeus li donà a triar el do que volgués; i ell tria dormir per sempre més, romanent immortal i lliure de velleses».

Biblioteca I de Pseudo-Apol·lodor, llibre I, VII, 57
[traducció de Francesc J. Cuartero i Iborra].

11

Fotografies:
font pròpia

13

Aquestes són les figures que destaquem, però a la sala de la col·lecció permanent de l'època romana trobem molts altres elements mitològics. En primer lloc, una placa de bronze amb escenes al·legòriques al culte del déu Sabazi.

Sabazi, fill de Zeus i Persèfone, era un deu frigi que s'associava amb Dionís (déu de la vinya, el vi i del deliri místic). A Sabazi se li atribuïa la idea de domesticar els bous; per això moltes vegades se'l representava amb banyes al front. El mite explica que Zeus s'havia unit a Persèfone després d'adoptar la forma d'una serp i així havien engendrat Sabazi. La representació que trobem a la placa, però, és difícil de reconèixer.

A continuació, trobem una llàntia amb representació de Selene. Ara que ja sabem el mite d'Endimió i Selene, és hora de centrar-nos en aquest darrer personatge. Selene, la Lluna, era una dona jove i bonica que recorria el cel muntada en un carro de plata tirat per dos cavalls. Més endavant ens trobarem el seu germà, Hèlios, el sol.

I un fragment de placa de ceràmica amb la figura d'Eros, el déu de l'amor. Una de les versions més acceptades explica que era fill d'Àfrodita. A diferència de la imatge que sol ser més coneguda, la de la seva representació com un nen en aparença d'innocent, en aquest cas trobem Eros representat com un jove nu, que és com es representava en època clàssica.

14

També podem observar un medalló amb una escena de la *Iliada* però que no es pot identificar amb precisió i un fragment de vas amb decoració referent a Tríptolem, l'heroi d'Eleusis per excel·lència, molt lligat a Ceres, deessa maternal de la Terra, i al mite del rapt de Prosèrpina, que descobrirem més endavant.

Finalment, trobem un cap d'un sàtir i una figura d'un silè, dos gens de la natura que es van incorporar al seguici de Dionís, i una figura del déu Mercuri, que coneixerem amb profunditat a la Cambra de Comerç.

15

Sarcòfag de Prosèrpina. Any 230 dC.
Localització: Basílica de Sant Feliu
Fotografies: font pròpia

16

3. Basílica de Sant Feliu

Les localitzacions relacionades amb altres religions com la cristiana no solen ser llocs on es puguin trobar gaires elements de la mitologia grecollatina. Però, en aquest cas, entrant a la basílica, ens adonarem que al fons hi ha vuit sarcòfags molt ben conservats i un d'ells és el sarcòfag pagà que representa el mite de Prosèrpina.

El mite de Prosèrpina, anomenada Persèfone en la mitologia grega, explica el motiu pel qual existeixen les estacions i el trobem resumit en la següent cita de Pseudo-Apol·lodor:

«Plutó s'enamorà de Persèfone i la raptà d'amagat amb l'ajuda de Zeus. Demèter, portant torxes, va recórrer la terra de nit i de dia, cercant-la. Assabentada pels hermesos que Plutó l'havia raptada, irritada contra els déus deixà el cel i, sota l'aparença d'una dona, vingué a Eleusis. [...] Zeus va ordenar a Plutó de retornar Core, i Plutó, a fi que ella no romangués gaire temps al costat de la seva mare, li donà a menjar un gra de magrana. Ella no va preveure el que succeïa i se l'empassà. Com que Àscàlaf, fill d'Aqueront i de Gòrgira, havia testimonià contra ella, Demèter, a l'Hades, li posà al damunt una roca pesant; i Persèfone fou obligada a romandre un terç de cada any amb Plutó, la resta, en companyia dels déus».

Biblioteca I de Pseudo-Apol·lodor, llibre V, VII, 33
[traducció de Francesc J. Cuartero i Iborra].

El sarcòfag està dividit en tres escenes. Trobem Ceres sobre un carro buscant la seva filla a l'esquerra; el rapt de Prosèrpina per

17

part de Plutó al centre, i el final del segrest guiat per Mercuri, a la dreta (amb el caduceu alat, les ales trencades, i el que s'ha identificat com una caixa). Hi ha trenta-una figures i entre aquestes s'ha pogut identificar, en primer lloc, un Júpiter alat, que presència i permet el rapte. També Minerva, la qual coneixerem més detalladament més endavant i que porta un escut amb el cap de la Gorgona. Al seu costat, Diana, la deessa de la naturalesa salvatge, amb un vestit curt i d'arc, que intenta agafar Prosèrpina. Per altra banda, s'ha identificat el gos Cèrber, el famós gos que vigila les portes de l'inframón, i un amoret. Finalment, apareix una divinitat volant a l'extrem esquerre que podria ser una representació de l'alba. Però, tractant-se d'un sarcòfag, la divinitat volant podria ser, amb molta probabilitat, Psique ja que se sol representar amb unes ales de papallona, la qual cosa esdevé el signe de la immortalitat.

El motiu pel qual existeix aquest sarcòfag és perquè les classes adinerades de les ciutats romanes s'enterraven en mausoleus, torres sepulcrales o sarcòfags i aquests es decoraven amb escenes mitològiques que tenien relació amb el món dels morts. És per aquest motiu que hem triat els versos següents:

«I com la llacuna Estigia,
jo voldria travessar
les teves tenebres líquides
camí de la immensitat!»

«Boires damunt l'Onyars», Girona, la ciutat submergida, Margarita Colom.

Tapis de la Creació. Segle XI
Localització: Museu-Tresor de la
catedral de Girona
Fotografia: font pròpia

4. La catedral de Girona

Com ja intueim en el cas anterior, encara que no és el més usual, podem trobar elements pagans a les esglésies. En aquest cas, el que trobem és una cristianització de l'element pagà.

Malgrat que es coneix com a Tapis de la Creació, realment és un brodat. És una gran font iconogràfica i representa Déu com a creador del Cosmos i de la Terra. Per un costat, trobem la importància de les constel·lacions d'Orió, un caçador gegant, i Engonasin-Hèrcules cristianitzades. Però l'element que més hem de ressaltar és a la banda exterior lateral, on hi ha la representació del *Dies Solis*, una expressió que prové de l'antiguitat i es refereix al diumenge. Aquest element està representat per un home amb una corona de foc en una quadriga i aquest tipus de representació està molt vinculada a la tradició clàssica perquè era així com es representava el déu Hèlios i Apol·lo. Per tant, és un element clàssic cristianitzat.

Hèlios, moltes vegades confós amb Apol·lo, és el gemà de la ja comentada Selene. Trobem un himne homèric dedicat a ell que el descriu:

«[...] El Sol, l'inlassable, que als nùmens perennes retira
i que il·lumina els homes i els déus que viuen per sempre,
dalt del seu carro. Els li lluen de forma terrible
sota el casc tot fet d'or, els seus raigs esplendents refulgeixen
en llur esclat i, des dels seus polsos, les galtes brillloses
que es destaquen del cap envolten un rostre ben gràcil
que s'albira de lluny. Sobre el cos una vesta molt bella
li llambreja i voleia a l'oreig; i els cavalls a les vares.
És llavors que aturant els seus cavalls i el seu carro
De jou daurat devers l'Oceà des del cel els envia».

Himne homèric al Sol, XXXI [traducció de Manuel Balasch].

Per a complementar aquesta parada, és molt adient afegir els
següents versos de l'il·lustre escriptor gironí Narcís Comadira que
també parlen del meu company:

«El carro alat del temps que ens sotrageja
I segueix el camí que l'ombra fa,
Mentre cap a orient, d'on venim, ja fosqueja
(i potser no veurem l'aurora de demà),
va creuant rius que lentament s'apaguen
i a voltes en segueix el curs discret,
sota arbredes on els records s'amaguen,
o travessa deserts d'amor desfet.
I ens va glaçant la sang mentre les rodes
Llisquen ardents per roderes d'oblit
I amb l'implacable afany d'un rei Herodes
Degolla il·lusions, cobert de Nit».

Enigma, Narcís Comadira.

22

Mosaic del circ. Segle III dc.
Localització: Museu d'Història de
Girona
Fotografia: font pròpia

24

23

5. Museu d'Història de Girona

La presència de la mitologia és habitual en els museus d'història, ja que per explicar la història grega i romana és essencial conèixer les creences d'aquests dos pobles. En aquest cas, trobem «la joia de la corona», especialment per les seves dimensions: el mosaic del circ.

Aquest mosaic, que es calcula que és del segle III dC, va ser trobat a la vil·la de Can Pau Birol, situada a l'actual col·legi Bell-lloc, i ha estat una gran font d'informació per aproximar-nos més a la Gerunda romana.

En el mosaic es representen quatre quadrígues en plena acció agrupades en registres. En aquesta representació s'ha identificat Cibele, muntada sobre un lleó i figurada amb el cap cobert per un mantell i una corona mural. Cibele és la «mare de tots els benaurats», segons Apol·loni de Rodes (*Argonàutiques I*, 1098) o la «mare dels déus», segons Ovidi (*Les Metamorfosis*, X, 686). És la personificació de la potència vegetativa. Generalment se la representa amb el cap coronat de torres, acompanyada de lleons sobre un carro tirat per aquests animals.

També s'hi ha pogut identificar un bòvid que podria ser Hèracles Serapis, el bou Apis o Zeus convertit en bou durant el rapté d'Europa. I finalment hi ha una figura que podria ser Minerva, Pal·las Atenea, de la qual parlarem a continuació, o una personificació de Roma.

25

Gegant Gerió, 2001. Autor: Fal·lera Gironina
Localització: Carrer Mas Abella, 2 (espectacles a la Plaça del V)
Fotografia: Fal·lera Gironina

Centre cultural Athenea, 1913-1916.
Localització: Antigament al carrer Anselm Clavé, actualment no existeix l'edifici.

Fotografia: exposició de dibuixos i caricatures d'Albert Martorell.
Font: Athenea 1913.

o una escultura mig amagada. I en aquests carrers la mitologia també hi ha estat present. Per exemple, hi va haver el centre cultural Athenea, un projecte cultural creat l'any 1913, molt innovador a l'època.

En aquest centre, que va romandre actiu fins l'any 1916, es van desenvolupar activitats com la conferència de Puig i Cadafalch sobre les ruïnes d'Empúries o la de Llorenç Ribes sobre l'Eneida. Per tant, responia a l'almanac del noucentista de bona llei. L'Athenea va servir tant de temple com de local polivalent, des d'auditori a sala d'exposicions.

El dubte més lògic, llavors, és qui és Athenea? Bé, l'himne homèric dedicat a ella la descrivia així i explicava el seu naixement:

«Entono el cant a Pal·las Atena, la insigne deessa,
la d'ulls d'òliba, plena de seny i de cor indomable,
verge augusta, que empara ciutats, la més valerosa,
Tritogènia. Zeus prudent, tot sol de la seva
testa sagrada la va infantar, revestida amb les armes
de la guerra que refulgien d'or. S'astoraren
tots els déus quan van veure com eixia, abrivada,
de la testa immortal, davant de Zeus, l'egidifer,

Himne homèric a Atena, XXVII [traducció de Manuel Balasch].

En el món romà, Atena es va identificar amb Minerva, nom d'origen sabí. De moment no dono més informació de Minerva perquè ens la trobarem a trobar, només si mirem amunt. Estigueu atents!

6. Plaça del vi

Aquest és el punt en el qual, jo, Gerió, em trobo més com a casa. Aquí és on l'any 2001 la Fal·lera Gironina va representar per primera vegada el meu gegant. Quin honor!

És un gegant de sis braços i tres caps i, com ja he explicat, cada cap està representat amb una personalitat diferent: el guerrer, el bover i l'arquitecte. Els elements que m'identifiquen són la llança, l'escut, la paleta, el compàs i el bastó. A més, és el gegant més gros de tot Catalunya. No podria estar més content i orgullós!

El gegant està exposat al carrer Mas Abella, però només es pot visitar els divendres de 18h a 21h. Per aquest motiu, és millor venir a la Plaça del Vi i imaginar-se la plaça plena d'alegria mentre el gegant Gerió fa el ball del Mercat Africà, una peça musical d'extensió curta triada per la Fal·lera Gironina. Amb molta alegria puc afirmar, però, que pròximament el gegant Gerió tindrà el seu propi tema musical creat expressament per a ell.

També aprofito aquesta parada de la ruta per parlar de Girona i la seva vinculació amb la mitologia, ja que som a la plaça on hi ha l'ajuntament.

A qualsevol racó de Girona, especialment al barri vell, podem trobar mites i llegendes. Perdre's pels seus carrers sempre és un plaer; cada dia pots descobrir un edifici neoclàssic que no coneixies

Dues figures i un escut. Autor: Francesc Torres Monsó, 1966.
Localització: Façana de la Cambra de Comerç de Girona
Fotografia: Girona - Art al carrer http://www.girona.cat/artalcarrer/obra_fitsa.php?id=106

Mercuri.
Autor: Domènec Fita, 1985.
Localització: Cambra de Comerç de Girona
Fotografia: font pròpia

30

merx, que vol dir mercaderia, és protegir especialment els comerciants.

A Hermes/Mercuri se'l representa tradicionalment com podem observar en la representació de Domènec Fita, calçat amb sandàlies alades, cobert amb un barret d'ales amples anomenat pètasos i sostenint el caduceu.

32

7. Cambra del comerç de Girona

En aquesta parada de l'itinerari, tenim dos elements importants. Imaginar de quin personatge mitològic parlarem en aquest punt és fàcil: del déu del comerç, Mercuri.

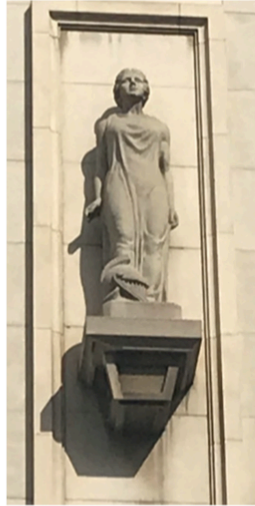
A la façana de l'edifici trobem un conjunt de relleus escultòrics de 1966, creat per Francesc Torres Monsó, anomenat *Dues figures i un escut*. La figura femenina representa la Indústria de manera estàtica i la figura masculina és una representació de la divinitat de comerç, Mercuri, de manera més dinàmica.

Si entrem a l'edifici, concretament al petit *hall*, podem observar a la dreta una obra molt diferent de les que hem vist fins al moment. S'anomena *Mercuri* i va ser creada l'any 1985 per Domènec Fita, un escultor gironí molt important. És especial perquè està elaborat amb la tècnica de marqueteria, amb la utilització de deu arbres diferents. Igual que el relleu de la façana, és la representació d'aquesta divinitat del comerç com a símbol de la Cambra de Comerç de Girona.

Així doncs, per què és tan important Mercuri pel comerç? En primer lloc, és necessari explicar que Mercuri s'identifica amb l'Hermes grec. En els dos casos, el seu càrrec, entre d'altres, com es pot intuir només amb l'etimologia del nom de Mercuri, provinent de

31

33

Minerva.
 Autor: Joan Carrera Dellunder.
 1947.
 Localització: Plaça Marquès de
 Camps, 4.
 Fotografia: font pròpia

34

de la poesia. [...] A l'indret on el mont Celi baixa de dalt vers la plana, [...], es pot veure el petit santuari de Minerva Capta, que li fou dedicat el dia de l'aniversari de la seva naixença. L'origen d'aquest nom és incert. [...] ¿Es deu potser al fet d'haver vingut a nosaltres com a captiva després de la submissió dels faliscos? [...] Qualsevol que sigui l'origen de la teva apel·lació, Pal·las, protegeix sempre els nostres prínceps amb la teva ègida!»

Fastos, Ovidi, llibre III, versos 809-848 [traducció de Jaume Medina].

En aquest cas, la trobem representada amb el casc als seus peus. Evidentment, aquest fet no és arbitrari. Per un costat, Atena/Minerva és la deessa de la Raó i presideix les arts i la literatura, per això es va decidir que el nom més adequat pel centre cultural del qual hem parlat anteriorment era Athenea. Però, per altra banda, també era la deessa de la guerra i solia representar-se armada amb la llança i l'ègida. La representació de Joan Carrera, doncs, representa a través del casc aquesta faceta de la deessa més propera a la guerra.

36

8. Plaça Marquès de Camps

Ens apropem al final d'aquesta Odissea, però no podem fer-ho sense passar per aquesta plaça. Amb els segles he après que Girona és una ciutat per mirar amb detall i, sobretot, mantenir sempre la mirada ben amunt, perquè, altrament, pots perdre't una gran quantitat de sorpreses, com la *Minerva* de la plaça Marquès de Camps.

Situada a la façana del tercer pis d'un edifici, trobem l'escultura de Joan Carrera Dellunder de l'any 1947. És la representació d'una Minerva, divinitat etrusca derivada de l'Atena grega, que es va introduir a Roma amb el nom de Minerva Capta. D'ella ja n'havíem parlat al fer referència al centre cultural Athenea, i ara tornem a topar-nos-hi.

Ja havíem explicat que Minerva és identificada com la deessa grega Atena i com va ser el seu naixement. Com que l'escultura concretament s'anomena Minerva Capta, necessàriament hem de fer referència a aquest nom i ho podem veure en els següents versos de *Fastos* d'Ovidi:

«Després d'un dia d'interval, se celebren les festes de Minerva, que deuen el nom a llur duració de cinc dies. [...] Ara és el moment, nois i tendres joves, d'engalanar Pal·las: qui ha sabut guanyar-se Pal·las esdevindrà savi. [...] Ella és la deessa que protegeix mil treballs; sens dubte és la deessa

35

37

El tors de Venus.
 Autor: Aristides Maillol, 1918-1925.
 Localització: Generalitat de Girona.
 Fotografia: font pròpia

38

clàssics. I finalment, també acabem aquí perquè ens trobem a l'antic hospital de Santa Caterina, un gran símbol pels gironins, i a l'actual seu de la Generalitat de Girona, «la casa de tots».

Així doncs, aquest ha estat el recorregut de la Ruta Gerió, amb la qual hem pogut veure la presència de la mitologia grecollatina a Girona.

Jo, Gerió, m'acomio aquí, en un ambient meravellós impregnat de la màgia que sempre ha transmès Venus. Recordeu, a partir d'ara, quan recorregueu aquests carrers, de mirar-los des d'una nova perspectiva i una nova mirada, buscant tota classe d'elements amagats, perquè, com deia Margarita Colom a *Girona, la ciutat submergida*:

«Pot ser un mite, una llegenda...
 ciutat creada en el somni
 d'un univers d'harmonies
 on cercar la llibertat!»

40

9. Generalitat de Girona

Arribem al final d'aquesta ruta. Ens situem a una plaça dins de l'edifici de la Generalitat de Girona. Si faltava un personatge mitològic per trobar-nos, aquest era Afrodita-Venus, tantes vegades representada i tan important perquè sense ella no hi hauria amor.

Esculpida per Aristides Maillol entre l'any 1918 i el 1925, està instal·lada de manera asimètrica sobre una enorme peanya de fusta laminada que s'adiu amb l'entorn de la qual emergeix una làmina d'aigua. Aquesta obra forma part d'una sèrie de sis escultures que es van realitzar a la foneria d'Émile Godard.

Venus, Afrodita segons la tradició grega, era la deessa de l'amor. El més probable és que l'hagueu vist representada moltes vegades, pràcticament sempre de manera molt bella i molts cops nua, com és aquest cas.

Aquesta localització final no és arbitrària ja que Roma va tenir a Venus com a particular protectora, la qual passava per ser l'avantpassat de la família Júlia. Així doncs, segons la mitologia, sense aquesta deessa no podríem fer avui aquest itinerari, perquè l'imperi romà no hagués estat creat per la família Júlia i, per tant, no hauria arribat la mitologia als carrers de Girona.

A més, Aristides Maillol és un artista que va saber sintetitzar la imatge de la mediterraneïtat, un valor que ens han transmès els

39

Bibliografia

- ALBERCH I FUGUERAS, XAVIER I JOSEP BURCH I RIUS, coord. (2002), *Història del Gironès*, Girona: Diputació de Girona, Unitat de Publicacions.
- APOL·LONI DE RODES (2002), *Les argonàutiques. Introducció, traducció i notes de Francesc Josep Cuartero*, Barcelona: La Magrana.
- BALASACH, MANUEL (1974), *Himnes homèrics. Versió poètica catalana. Edició Bilingüe*, Barcelona: Curial.
- BONAVENTURA, DANIEL (2010), «Un Maillol a Girona», *Revista de Girona*, 263, 24-28.
- CARBONELL, EUDALD I ENRIQUETA PONS (1987), *Girona abans de Girona Prehistòria*, Girona: Diputació de Girona, Quaderns d'història de Girona.
- COLOM, MARGARITA (1995), *Girona, ciutat submergida*, Girona: Llibres del segle.
- COMADRA, NARCIS (1985), *Enigma*, Puigcerdà: Ediciones Península - Edicions 62.
- FALGAS, JORDI (2014), *Athenea 1913: El temple del Noucentisme*, Girona: Fundació Rafael Masó - Úrsula Llibres.
- GRIMAL, PIERRE (2008), *Diccionari de mitologia grega i romana*, Barcelona: Edicions de 1984.
- NOLLA, JOSEP M. (1987), *Girona Romana. De la fundació a la fi del món antic*, Girona: Diputació de Girona, Quaderns d'història de Girona.
- OVIDI NASÓ, P. (1991), *Fastos, llibres I-III. Introducció, revisió textual i notes de Miquel Dolç*, traducció de Jaume Medina, Barcelona: Fundació Bernat Metge.
- PALDI SALELLAS, PERE DE. (1986) *El tapís de la Creació de la Catedral de Girona*, Girona: Proa.
- PATINO I BARTOMEU, CARLES (2013-2014), «El mosaic romà de les curses de circ de Bell-lloc del Pla (Girona). Alguns interrogants historicoartístics.» *Locvs Amoenus*, 12, 9-28.
- PSEUDO-APOL·LADOR (2012), *Biblioteca. Introducció, text revisat, traducció i notes de Francesc J. Cuartero i Iborra*, Barcelona: Fundació Bernat Metge.

41

VILALLONGA, MARIANGELA I FERRER, DANIEL (2001), *La fundació de Girona en la historiografia humanística: l'exemple de Francesc Tarafa*. *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*. Vol XLH. I Congrés d'Història de Girona, Dos mil anys d'història.

VARRÓN (1990), *De lingua Latina. Edición bilingüe. Introducción, traducción y notas de Manuel-Antonio Marcos Casquero*, Barcelona: Centro de Publicaciones del MEC y Editorial Anthropos Ministerio de Educación y Ciencia.

VIVO I SÍQUES, CARLES (1989), *Llegendes i misteris de Girona*, Girona: Quaderns de la Revista Girona, Diputació de Girona.

Llocs webs

AJUNTAMENT DE GIRONA. ART AL CARRER. <http://www.girona.cat/artalcarrer/>

Font: Tripline – Ruta Geri6

Llegenda del mapa del recorregut

PRESENTACIÓ	3
1. EL DÉU DEL LLAMP	7
2. SANT PERE DE GALLIGANTS: MUSEU ARQUEOLÒGIC DE CATALUNYA – GIRONA	11
3. BASÍLICA DE SANT FELIU	17
4. LA CATEDRAL DE GIRONA	21
5. MUSEU D'HISTÒRIA DE GIRONA	25
6. PLAÇA DEL VI	27
7. CAMBRA DEL COMERÇ DE GIRONA	31
8. PLAÇA MARQUÈS DE CAMPS	35
9. GENERALITAT DE GIRONA	39

Preu per entrar a totes les localitzacions

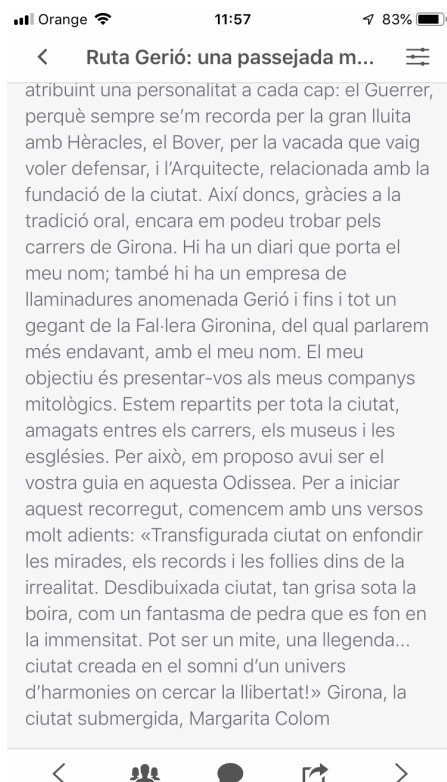
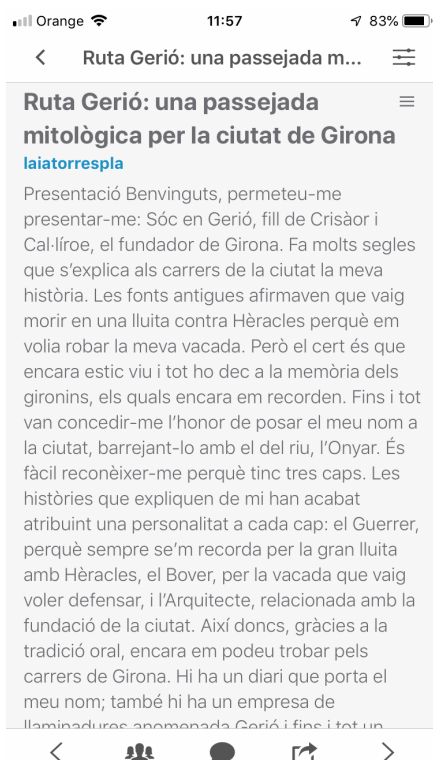
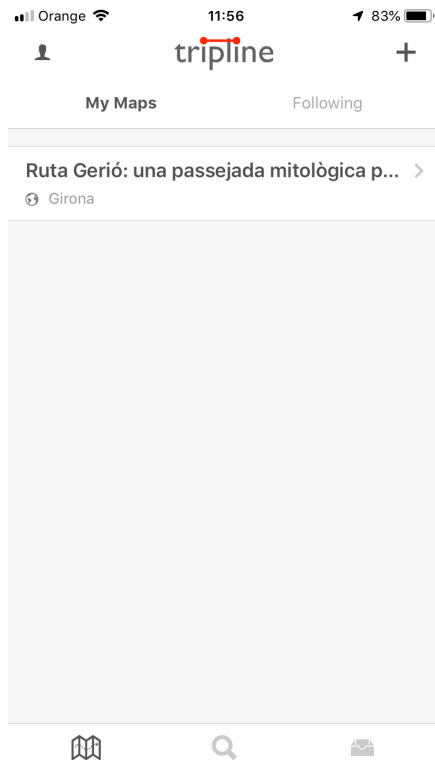
Preu general – 12 €

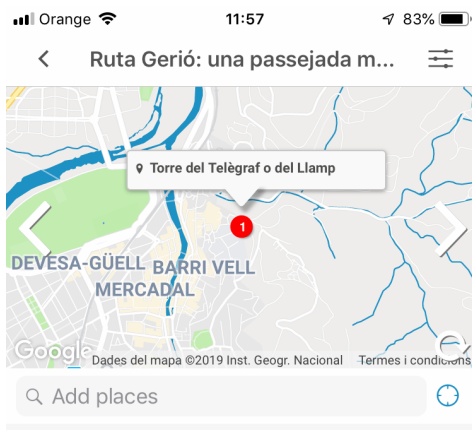
Preu reduït – 8 €*

Es proposaria un preu reduït de 8 euros per als col·lectius següents: Les persones de 65 anys o més, pensionistes, les persones titulars del Carnet Jove, els estudiants amb carnet d'estudiant internacional, les persones amb carnet de família nombrosa o monoparental, grups de 10 o més persones amb reserva prèvia, amb el carnet GEIEG, les persones menors de 16 anys, les persones aturades, membres de l'ICOM o de l'ICOMOS degudament acreditades, membres de l'AMC acreditats, guies turístics acreditats, professors d'ensenyament reglat degudament acreditats, professionals de premsa acreditats, persones amb certificat de discapacitat (si requereixen acompanyant, aquest també tindrà l'entrada reduïda), grups d'estudiants del sistema educatiu de règim general, famílies d'acollida acreditades, membres de la Societat Catalana d'Arqueologia, estudiants de l'Escola Oficial d'Idiomes de Girona i ciutadans de Girona de 16 a 25 anys.

4. Mostra de l'aplicació per a dispositius mòbils

1 Torre del Telègraf o del Llamp

1. El déu del llamp

Comencem situats al costat de les escales de la torre del Telègraf, també coneguda com a torre del Llamp, davant del Déu del Llamp, esculpit l'any 1991 per José Luis Plou.

Aquí trobem el meu primer company: el gran Júpiter, déu dels déus. Júpiter era el nom que li van atorgar els romans, però a l'antiga Grècia s'anomenava Zeus i, com veiem ens els següents versos, era el déu més poderós:

«Canto Zeus, el més gran i el més poderós d'entre els nùmens,
ell, que té la veu forta i que tot ho compleix; i que

Ruta Geriò: una passejada m...

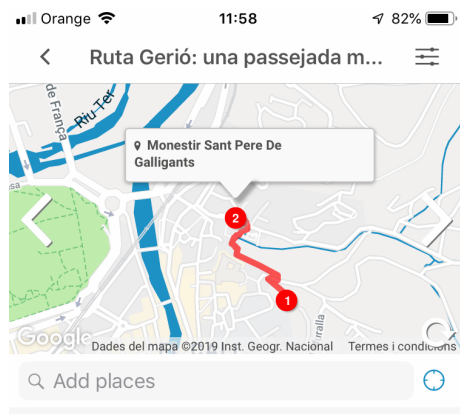
ell, que te la veu forta i que tot no compleix; i que amb Temis que li seu al costat, fa els seus prudents determinis. Salut, oh Zeus, de veu forta, déu ple de glòria i altíssim!»
Poema homèric XXIII, A Zeus, traducció de Manuel Balasch.

En el panteó romà, Júpiter és el deu per excel·lència. Apareix com la divinitat del cel, de la llum del dia, del temps atmosfèric, del llamp i del tro. En aquest cas, Júpiter està representat d'una manera sorprenent perquè el més normal és que porti el llamp que l'identifica, però, en honor als seus orígens aragonesos, l'autor va decidir representar la divinitat portant una Pilarica.

Ja que estem en aquesta localització, us convido a pujar per les escales i anar a dalt de tot de la torre, des d'on es poden veure unes magnífiques vistes de la meua ciutat. A més, des d'allà podem veure les restes de la meua torre, la torre de la Gironella. A continuació trobem uns versos que expliquen la vinculació que hi tinc:

«Salve, vetusta torre, que et diuen Gironella!
Antany fores un símbol d'excelsa fortitud.
Ningú no et sap l'origen i hom et cregué tan vella com l'heroi Geriò, de mítica virtut.

Ets obra de romans, que et feren una anella que enllacessis els murs d'un fort no mai retut.
Altres van ampliar-te fent-te una meravella

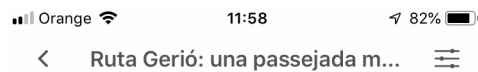

2 Monestir Sant Pere De Galligants

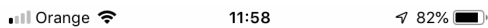
2. Sant Pere de Galligants: Museu d'Arqueologia de Catalunya - Girona

Una ruta mitològica mai no està completa si no s'entra en els museus. I aquest és el primer lloc on tenim la sort d'entrar. Aquesta és la parada més important, perquè tot el museu és ple dels meus «companys». Per aquest mateix motiu, malgrat la quantitat d'obres que hi ha, només n'esmentarem unes quantes. Comentem les meves dues preferides: el sarcòfag de les estacions i el mosaic policrom. Al sarcòfag de les estacions trobem diversos personatges mitològics: la personificació de les

Una ruta mitològica mai no està completa si no s'entra en els museus. I aquest és el primer lloc on tenim la sort d'entrar. Aquesta és la parada més important, perquè tot el museu és ple dels meus «companys». Per aquest mateix motiu, malgrat la quantitat d'obres que hi ha, només n'esmentarem unes quantes. Comentem les meves dues preferides: el sarcòfag de les estacions i el mosaic policrom. Al sarcòfag de les estacions trobem diversos personatges mitològics: la personificació de les quatre estacions, dos genis alats, dues petites Victòries, Selene i Endimió. Veurem, més endavant, que Selene serà un personatge amb el qual ens tornarem a trobar, de la mateixa manera que tornarem a trobar un altre sarcòfag d'època, ja que solen ser una gran font mitològica. El mosaic policrom és motiu de controvèrsia. Se sap que és una escena mitològica, però les dues figures no tenen una identificació clara. L'únic objecte que podem arribar a associar a algun mite és el que porta la figura masculina a la mà. Aquest objecte s'ha relacionat amb la torxa de fil que va deixar Ariadna a Teseu perquè pogués sortir del laberint després del combat amb el Minotaure. Aquestes són les figures que destaquem, però a la sala de la col·lecció permanent de l'època romana trobem molts altres elements mitològics: una placa de bronze amb escenes al·legòriques al culte del déu Sabazi, una llàntia amb representació de Selene, un

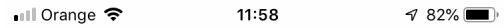
Add places

3 Basílica de Sant Feliu

3. Basílica de Sant Feliu

Les localitzacions relacionades amb altres religions com la cristiana no solen ser els llocs on solem trobar molts elements de la mitologia grecollatina. Però, en aquest cas, si ens endinsem per la basílica, al fons trobem vuit sarcòfags molt ben conservats, un dels quals és el sarcòfag pagà que representa el mite de Prosèrpina.

El sarcòfag està dividit en tres escenes. Trobem a Ceres sobre un carro buscant la seva filla a l'esquerra, el rapte de Prosèrpina per part de Plutó al centre i el final del segrest guiat per Mercuri a la

Ruta Geriò: una passejada m...

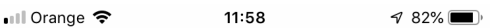
fragment de placa de ceràmica amb la figura d'Eros, un medalló ceràmic amb una escena de la Il·líada, un fragment de vas amb decoració referent a Triptòlem, un cap d'un sàtir, una figura d'un silè i una figura del déu Mercuri.

Font de la imatge: pròpia

St Lluçia, Girona, Girona 17007, Spain

972 20 26 32

Ruta Geriò: una passejada m...

centre i el final del segrest guiat per Mercuri a la dreta (amb el caduceu alat, les ales trencades i el que s'ha identificat com una caixa). Hi ha 31 figures, entre les quals s'ha pogut identificar, en primer lloc, un Júpiter alat, que presència i permet el rapte. També Minerva, la qual porta un escut amb el cap de la Gorgona i, al seu costat, Diana, amb un vestit curt i d'arc, que intenta agafar Prosèrpina. Per altra banda, s'ha identificat el gos Cerber, el qual no és gaire freqüent en aquest tipus de sarcòfags, i un amoret. Finalment, apareix una divinitat volant a l'extrem esquerre que podria ser una representació de l'alba. El motiu pel qual existeix aquest sarcòfag és perquè les classes adinerades de les ciutats romanes s'enterraven en mausoleus, torres sepulcral o sarcòfags, i aquests es decoraven amb escenes mitològiques que tenien relació amb el món dels morts. És per aquest motiu que hem triat els versos següents:

«I com la llacuna Estígia,
Jo voldria travessar
Les teves tenebres líquides
Camí de la immensitat!»

«Boires damunt l'Onyar», Girona, la ciutat submergida, Margarita Colom.

Font de la imatge: pròpia

Orange 11:58 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

Font de la imatge: pròpia

📍 Pujada de Sant Feliu, 29 (C. Jaume Pons i Martí), 17007 Girona Catalunya, Espanya

🌐 girona.cat/turisme/cat/monume...

🚗 🌐

< 📷 💬 ✍️ >

Orange 11:58 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

lateral, on hi ha la representació del Dies Solis, una expressió que prové de l'antiguitat i es refereix al diumenge. Aquest element està representat per un home amb una corona de foc en una quadriga i aquest tipus de representació està molt vinculada a la tradició clàssica perquè era així com es representava el déu Hèlios i Apol·lo. Per tant, és un element clàssic cristianitzat.

Hèlios, moltes vegades confós amb Apol·lo, és el germà de la ja comentada Selene. Trobem un himne homèric dedicat a ell que el descriu:

«[...] El Sol, l'inlassable, que als númens perennes retira i que il·lumina els homes i els déus que viuen per sempre, dalt del seu carro. Els li lluen de forma terrible sota el casc tot fet d'or, els seus raigs esplendents refulgeixen en llur esclat i, des dels seus polsos, les galtes brillloses que es destaquen del cap envolten un rostre ben gràcil que s'albira de lluny. Sobre el cos una vesta molt bella li llambreja i voleia a l'oreig; i els cavalls a les vares. És llavors que aturant els seus cavalls i el seu carro De jou daurat devers l'Oceà des del cel els envia». Himne homèric al Sol, XXXI, traducció de Manuel Balasch.

Per a complementar aquesta parada, és molt adient afegir els següents versos de l'il·lustre escriptor gironí Narcís Comadira que també parlen del meu company:

«El carro alat del temps que ens sotragueja I segueix el camí que l'ombra fa, Mentre cap a orient, d'on venim, ja fosqueja (i potser no veurem l'aurora de demà), va creuant rius que lentament s'apaguen i a voltes en segueix el curs discret, sota arbres on els records s'amaguen, o travessa deserts d'amor desfet. I ens va glaçant la sang mentre les rodes Llisquen ardents per roderes d'oblit I amb l'implacable afany d'un rei Herodes Degolla il·lusions, cobert de Nit».

Enigma, Narcís Comadira.

Font de la imatge: www.pedresdegirona.com/separa...

< 📷 💬 ✍️ >

Orange 11:58 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

🔍 Add places

4 Catedral de Girona

4. La catedral de Girona

Com ja intuïem en el cas anterior, encara que no és el més usual, podem trobar elements pagans a les esglésies. En aquest cas, el que trobem és una cristianització de l'element pagà.

Malgrat que es coneix com a Tapís de la Creació, realment és un brodat. És una gran font iconogràfica i representa Déu com a creador del Cosmos i de la Terra. Per un costat, trobem la importància de les constel·lacions d'Orió, un caçador gegant, i Engonasin-Hèrcules cristianitzades. Però l'element que més hem de ressaltar és a la banda exterior lateral, on hi ha la representació del Dies Solis, una

< 📷 💬 ✍️ >

Orange 11:58 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

gràcil que s'albira de lluny. Sobre el cos una vesta molt bella li llambreja i voleia a l'oreig; i els cavalls a les vares. És llavors que aturant els seus cavalls i el seu carro De jou daurat devers l'Oceà des del cel els envia». Himne homèric al Sol, XXXI, traducció de Manuel Balasch.

Per a complementar aquesta parada, és molt adient afegir els següents versos de l'il·lustre escriptor gironí Narcís Comadira que també parlen del meu company:

«El carro alat del temps que ens sotragueja I segueix el camí que l'ombra fa, Mentre cap a orient, d'on venim, ja fosqueja (i potser no veurem l'aurora de demà), va creuant rius que lentament s'apaguen i a voltes en segueix el curs discret, sota arbres on els records s'amaguen, o travessa deserts d'amor desfet. I ens va glaçant la sang mentre les rodes Llisquen ardents per roderes d'oblit I amb l'implacable afany d'un rei Herodes Degolla il·lusions, cobert de Nit».

Enigma, Narcís Comadira.

Font de la imatge: www.pedresdegirona.com/separa...

< 📷 💬 ✍️ >

Orange 11:58 82%

Ruta Gerió: una passejada m...

Enigma, Narcís Comadira.

Font de la imatge:

www.pedresdegirona.com/separa...

Plaça de la Catedral, Girona, Girona 17004, Spain

www.catedraldegirona.org/inic...

Orange 11:58 82%

Ruta Gerió: una passejada m...

En el mosaic es representen quatre quadrigues en plena acció agrupades en registres. En aquesta representació s'ha identificat Cibele, muntada sobre un lleó i figurada amb el cap cobert per un mantell i una corona mural. Cibele és la «mare de tots els benaurats», segons Apol·loni de Rodes (Argonàutiques I, 1098) o la «mare dels déus», segons Ovidi (Les Metamorfosis, X, 686). És la personificació de la potència vegetativa. Generalment se la representa amb el cap coronat de torres, acompanyada de lleons sobre un carro tirat per aquests animals.

També s'hi ha pogut identificar un bòvid que podria ser Hèracles Serapis, el bou Apis o Zeus convertit en bou durant el rapte d'Europa. I finalment hi ha una figura que podria ser Minerva, Pal·las Atenea, de la qual parlarem a continuació, o una personificació de Roma.

Font de la imatge: pròpia

Orange 11:58 82%

Ruta Gerió: una passejada m...

Add places

5 Museu d'Història de Girona

5. Museu d'Història de Girona

La presència de la mitologia és habitual en els museus d'història, ja que per explicar la història grega i romana és essencial conèixer les creences d'aquests dos pobles. En aquest cas, trobem «la joia de la corona», especialment per les seves dimensions: el mosaic del circ.

Aquest mosaic, que es calcula que és del segle III dC, va ser trobat a la vil·la de Can Pau Birol, situada a l'actual col·legi Bell-lloc, i ha estat una gran font d'informació per aproximar-nos més a la Gerunda romana.

En el mosaic es representen quatre quadrigues en

Orange 11:58 82%

Ruta Gerió: una passejada m...

Font de la imatge: pròpia

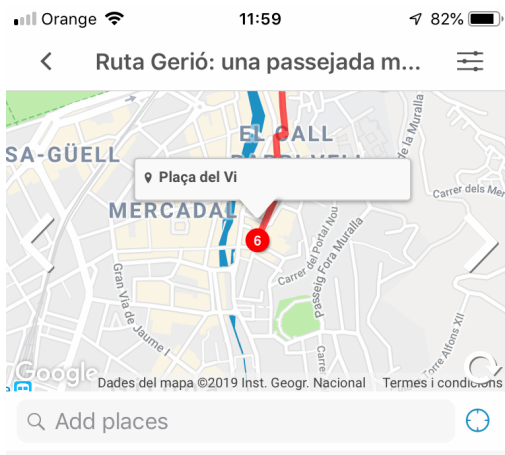

Força 27,17004 Girona Catalunya,Espanya

34 972 22 22 29

www.girona.cat/museuhistoria/...

6 Plaça del Vi

6. Plaça del vi
 Aquest és el punt en el qual, jo, Geriò, em trobo més com a casa. Aquí és on l'any 2001 la Fal·lera Gironina va representar per primera vegada el meu gegant. Quin honor!
 És un gegant de sis braços i tres caps i, com ja he explicat, cada cap està representat amb una personalitat diferent: el guerrer, el bover i l'arquitecte. Els elements que m'identifiquen són la llança, l'escut, la paleta, el compàs i el bastó. A més, és el gegant més gros de tot Catalunya. No podria estar més content i orgullós!
 El gegant està exposat al carrer Mas Abella, però

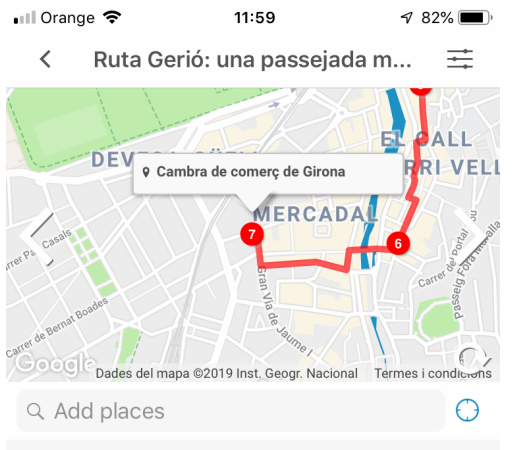
l'himne homèric dedicat a ella la descrivia així i explicava el seu naixement:
 «Entono el cant a Pal·las Atena, la insigne deessa, la d'ulls d'òliba, plena de seny i de cor indomable, verge augusta, que empara ciutats, la més valerosa, Tritogènia. Zeus prudent, tot sol de la seva testa sagrada la va infantar, revestida amb les armes de la guerra que refulgiren d'or. S'astoraren tots els déus quan van veure com eixia, abrivada, de la testa immortal, davant de Zeus, l'egidífer; Himne homèric a Atena, XXVIII, traducció de Manuel Balasch.
 En el món romà, Atena es va identificar amb Minerva, nom d'origen sabí. De moment no dono més informació de Minerva perquè ens la trobarem a trobar, només si mirem amunt. Estigueu atents!

Font de la imatge: Fal·lera Gironina

El gegant està exposat al carrer Mas Abella, però només es pot visitar els divendres de 18h a 21h. Per aquest motiu, és millor venir a la Plaça del Vi i imaginar-se la plaça plena d'alegria mentre el gegant Geriò fa el ball del Mercat Africà, una peça musical d'extensió curta triada per la Fal·lera Gironina. Amb molta alegria puc afirmar, però, que pròximament el gegant Geriò tindrà el seu propi tema musical creat expressament per a ell.
 També aprofito aquesta parada de la ruta per parlar de Girona i la seva vinculació amb la mitologia, ja que som a la plaça on hi ha l'ajuntament.
 A qualsevol racó de Girona, especialment al barri vell, podem trobar mites i llegendes. Perdre's pels seus carrers sempre és un plaer; cada dia pots descobrir un edifici neoclàssic que no coneixies o una escultura mig amagada. I en aquests carrers la mitologia també hi ha estat present. Per exemple, hi va haver el centre cultural Athenea, un projecte cultural creat l'any 1913, molt innovador a l'època. En aquest centre, que va romandre actiu fins l'any 1916, es van desenvolupar activitats com la conferència de Puig i Cadafalch sobre les ruïnes d'Empúries o la de Llorenç Riber sobre l'Eneida. Per tant, responia a l'almanac del noucentista de bona llei. L'Athenea va servir tant de temple com de local polivalent, des d'auditori a sala d'exposicions. El dubte més lògic, llavors, és qui és Athenea? Bé, l'himne homèric dedicat a ella la descrivia així i

l'himne homèric dedicat a ella la descrivia així i explicava el seu naixement:
 «Entono el cant a Pal·las Atena, la insigne deessa, la d'ulls d'òliba, plena de seny i de cor indomable, verge augusta, que empara ciutats, la més valerosa, Tritogènia. Zeus prudent, tot sol de la seva testa sagrada la va infantar, revestida amb les armes de la guerra que refulgiren d'or. S'astoraren tots els déus quan van veure com eixia, abrivada, de la testa immortal, davant de Zeus, l'egidífer; Himne homèric a Atena, XXVIII, traducció de Manuel Balasch.
 En el món romà, Atena es va identificar amb Minerva, nom d'origen sabí. De moment no dono més informació de Minerva perquè ens la trobarem a trobar, només si mirem amunt. Estigueu atents!

7 Cambra de comerç de Girona

7. Cambra del comerç de Girona
 En aquesta parada de l'itinerari, tenim dos elements importants. Imaginar de quin personatge mitològic parlarem en aquest punt és fàcil: del déu del comerç, Mercuri.
 A la façana de l'edifici trobem un conjunt de relleus escultòrics de 1966, creat per Francesc Torres Monsó, anomenat Dues figures i un escut. La figura femenina representa la Indústria de manera estàtica i la figura masculina és una representació de la divinitat de comerç, Mercuri, de manera més dinàmica.
 Si entrem a l'edifici, concretament al petit ball

Orange 11:59 82%

< Ruta Geriò: una passejada m... ≡

la figura masculina és una representació de la divinitat de comerç, Mercuri, de manera més dinàmica.

Si entrem a l'edifici, concretament al petit hall, podem observar a la dreta una obra molt diferent de les que hem vist fins al moment. S'anomena Mercuri i va ser creada l'any 1985 per Domènec Fita, un escultor gironí molt important. És especial perquè està elaborat amb la tècnica de marqueteria, amb la utilització de deu arbres diferents. Igual que el relleu de la façana, és la representació d'aquesta divinitat del comerç com a símbol de la Cambra de Comerç de Girona.

Així doncs, per què és tan important Mercuri pel comerç? En primer lloc, és necessari explicar que Mercuri s'identifica amb l'Hermes grec. En els dos casos, el seu càrrec, entre d'altres, com es pot intuir només amb l'etimologia del nom de Mercuri, provinent de merx, que vol dir mercaderia, és protegir especialment els comerciants.

A Hermes/Mercuri se'l representa tradicionalment com podem observar en la representació de Domènec Fita, calçat amb sandàlies alades, cobert amb un barret d'ales amples anomenat pètasos i sostenint el caduceu.

Font de les imatges: pròpies

Orange 11:59 82%

< Ruta Geriò: una passejada m... ≡

Add places

8 Plaça Marquès De Camps

8. Plaça Marquès de Camps
Ens apropem al final d'aquesta Odissea, però no podem fer-ho sense passar per aquesta plaça. Amb els segles he après que Girona és una ciutat per mirar amb detall i, sobretot, mantenir sempre la mirada ben amunt, perquè, altrament, pots perdre't una gran quantitat de sorpreses, com la Minerva de la plaça Marquès de Camps.

Situada a la façana del tercer pis d'un edifici, trobem l'escultura de Joan Carrera Dellunder de l'any 1947. És la representació d'una Minerva, divinitat etrusca derivada de l'Atena grega, que es va introduir a Roma amb el nom de Minerva Capta. D'ella ja n'havíem

Orange 11:59 82%

< Ruta Geriò: una passejada m... ≡

Domènec Fita, calçat amb sandàlies alades, cobert amb un barret d'ales amples anomenat pètasos i sostenint el caduceu.

Font de les imatges: pròpies

Jaume, 1, 46, Girona, Girona 17001, Spain

www.cambragirona.cat/

Orange 11:59 82%

< Ruta Geriò: una passejada m... ≡

amb el nom de Minerva Capta. D'ella ja n'havíem parlat al fer referència al centre cultural Athenea, i ara tornem a topar-nos-hi.

Ja havíem explicat que Minerva és identificada com la deessa grega Atena i com va ser el seu naixement. Com que l'escultura concretament s'anomena Minerva Capta, necessàriament hem de fer referència a aquest nom i ho podem veure en els següents versos de Fastos d'Ovidi:

«Després d'un dia d'interval, se celebren les festes de Minerva, que deuen el nom a llur duració de cinc dies. [...] Ara és el moment, nois i tendres jovencelles, d'engalanar Pal·las: qui ha sabut guanyar-se Pal·las esdevindrà savi. [...] Ella és la deessa que protegeix mil treballs; sens dubte és la deessa de la poesia. [...] A l'indret on el mont Celi baixa de dalt vers la plana, [...], es pot veure el petit santuari de Minerva Capta, que li fou dedicat el dia de l'aniversari de la seva naixença. L'origen d'aquest nom és incert. [...] ¿Es deu potser al fet d'haver vingut a nosaltres com a captiva després de la submissió dels faliscos? [...] Qualsevol que sigui l'origen de la teva apel·lació, Pal·las, protegeix sempre els nostres prínceps amb la teva ègida!»
Fastos, Ovidi, llibre III, versos 809-848. Traducció de Jaume Medina.

En aquest cas, la trobem representada amb el casc als seus peus. Evidentment, aquest fet no és arbitrari. Per un costat, Atena/Minerva és la deessa de la Prò i presideix les arts i la literatura, per això es

Orange 11:59 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

En aquest cas, la trobem representada amb el casc als seus peus. Evidentment, aquest fet no és arbitrari. Per un costat, Atena/Minerva és la deessa de la Raó i presideix les arts i la literatura, per això es va decidir que el nom més adequat pel centre cultural del qual hem parlat anteriorment era Athenea. Però, per altra banda, també era la deessa de la guerra i solia representar-se armada amb la llança i l'ègida. La representació de Joan Carrera, doncs, representa a través del casc aquesta faceta de la deessa més propera a la guerra.

Font de la imatge: pròpia

< [camera] [chat] [edit] >

Orange 12:00 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

Aquesta obra forma part d'una sèrie de sis escultures que es van realitzar a la foneria d'Émile Godard. Venus, Afrodita segons la tradició grega, era la deessa de l'amor. El més probable és que l'hagueu vist representada moltes vegades, pràcticament sempre de manera molt bella i molts cops nua, com és aquest cas.

Aquesta localització final no és arbitrària ja que Roma va tenir a Venus com a particular protectora, la qual passava per ser l'avantpassat de la família Júlia. Així doncs, segons la mitologia, sense aquesta deessa no podríem fer avui aquest itinerari, perquè l'imperi romà no hagués estat creat per la família Júlia i, per tant, no hauria arribat la mitologia als carrers de Girona.

A més, Arístides Maillol és un artista que va saber sintetitzar la imatge de la mediterraneïtat, un valor que ens han transmès els clàssics. I finalment, també acabem aquí perquè ens trobem a l'antic hospital de Santa Caterina, un gran símbol pels gironins, i a l'actual seu de la Generalitat de Girona, «la casa de tots».

Així doncs, aquest ha estat el recorregut de la Ruta Gerió, amb la qual hem pogut veure la presència de la mitologia grecollatina a Girona.

Jo, Gerió, m'acomiedo aquí, en un ambient meravellós impregnat de la màgia que sempre ha transmès Venus. Recordeu, a partir d'ara, quan recorreu aquests carrers, de mirar-los des d'una nova perspectiva i una nova mirada, buscant tota

< [camera] [chat] [edit] >

Orange 11:59 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

Q Add places

9 Generalitat Girona

9. Generalitat de Girona
Arribem al final d'aquesta ruta. Ens situem a una plaça dins de l'edifici de la Generalitat de Girona. Si faltava un personatge mitològic per trobar-nos, aquest era Afrodita-Venus, tantes vegades representada i tan important perquè sense ella no hi hauria amor.

Esculpida per Arístides Maillol entre l'any 1918 i el 1925, està instal·lada de manera asimètrica sobre una enorme peanya de fusta laminada que s'adiu amb l'entorn de la qual emergeix una làmina d'aigua. Aquesta obra forma part d'una sèrie de sis escultures que es van realitzar a la foneria d'Émile Godard.

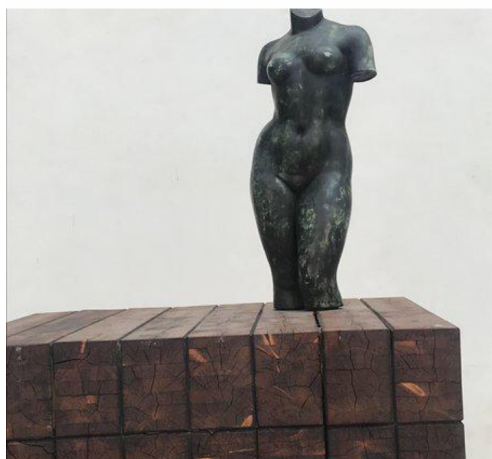
< [camera] [chat] [edit] >

Orange 12:00 82%

< Ruta Gerió: una passejada m... ≡

classe d'elements amagats, perquè, com deia Margarita Colom a Girona, la ciutat submergida: «Pot ser un mite, una llegenda... ciutat creada en el somni d'un univers d'harmonies on cercar la llibertat!»

Font de la imatge: pròpia

Pl. Pompeu Fabra, Girona, Girona 17002, Spain

872 975 000

< [camera] [chat] [edit] >